

NEPAL VISION

A person wearing a blue patterned shirt and a hat is walking away from the camera through a dense field of tall green rice plants. The background shows a steep, forested hillside under a clear sky.

NEPAL VISION - 33. ÅRGANG NR. 1 - SOMMER 2024

Dansk-Nepalesisk Selskab

har som formål at fremme dansk-nepalesisk samarbejde om bæredygtig udvikling, turisme, samhandel, kultur, m.m. Selskabet er upolitisk. Selskabets formål fremmes gennem oplysende virksomhed på hjemmeside, medlemsblad og møder m.m., såvel i Danmark som i Nepal samt gennem samspil med andre beslægtede foreninger og organer i Danmark og Nepal.

Selskabet holder årligt en række møder, hvor der gennem foredrag og billeder oplyses om forskellige sider af Nepals kultur, natur og historie.

Adresse
Ny Mårumvej 284
3200 Helsinge

Website
www.nepal.dk

Medlemskab
Enkeltpersoner: 200 kr.
Par: 300 kr.
Studerende: 100 kr.
Firmaer: 500 kr.
Konto nr.: 5366-0000250334 eller Mobilepay 384800

Tilmeld betalingservice
PBS-nr. 30066502, debitorgruppenummer 00001 og dit medlemsnummer i Dansk-Nepalesisk Selskab: 3 eller 4 cifre (uden bogstav).

Nepal Vision
Udgives af Dansk-Nepalesisk Selskab.
Oplag 700 eksemplarer.
ISSN 0908-844X (Trykt udg.)
ISSN 2794-4700 (Online)

Redaktion
Inger Marie Arildsen (ansv.),
Jørgen Rendsvig, Lone Petersen og Knud West Hansen.

Annonc priser
1/1 side: 2.000 kr.
1/2 side: 1.100 kr.
1/4 side: 600 kr.

Tryk
LaserTryk.dk

Forside:
Foto: Christian Kruse.
Fra artiklen om Trianglen side 14

INDHOLD

Formanden har ordet 3
Inger Marie Arildsen

Thakali klanhistorier 4
Af Michael Vinding

Det søde landsbyliv 9
Af Nana Lange

Triangelns 15 år i Nepal 14
Af Christian Kruse

Løst og fast 16
Ved Jørgen Rendsvig

Den værste tur 19
Af Jakob Urth

Er glasset halvt fuldt eller halvt tomt? 24
Om nepalesisk politik
Af Neil Webster

Mithilakunst i København 26
Af Jørgen Rendsvig

Nepalesisk aften i Valby 29
Af Knud West Hansen

Kom i godt selskab 30
Omtale af kommende arrangementer

Arrangementskalender Bagsiden

Formand og ansvarshavende redaktør
Inger Marie Arildsen
Telefon: 25 67 32 04
inger_marie@nepal.dk

Næstformand
Jørgen Rendsvig
Telefon: 42 40 10 68
jorgen@nepal.dk

Kasserer
Peter Theill
peter@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem og medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Lone Petersen
lone@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Ravi Chhetri
ravi@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Neil Webster
neil@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Tom Udengaard Iversen
tom@nepal.dk

Suppleant
Hans Hjordt Hansen
hans@nepal.dk

Suppleant
Lissi Tind Andersen
lissi@nepal.dk

Billedredaktion og layout af Nepal Vision.
Knud West Hansen
knud@nepal.dk

Dansk-Nepalesisk Selskabs synspunkter fremsættes i Formanden har ordet. Holdninger i signerede artikler er forfatterens personlige.

FORMANDEN HAR ORDET

Tak for jeres deltagelse på generalforsamlingen den 25. april. Det var en fin aften startende med nepalesisk middag. Amrit Rai, der er overlæge på Kolding Sygehus, holdt efter middagen et inspirerende foredrag om sundhed i Nepal set i et tværkulturelt perspektiv.

Vi var desværre ikke så mange til generalforsamlingen, men der var en fin dialog og mange gode input fra de tilstedeværende. Disse input tager bestyrelsen med sig i det videre arbejde. Har I forslag til aktiviteter eller input til bestyrelsen, hører vi meget gerne fra jer. Det gælder også, hvis I har lyst til at deltage aktivt i selskabets arbejde.

Vi oplever, at der er størst tilslutning til arrangementer, der handler om bjerge og trekking. Det giver naturligvis stof til eftertanke i det videre arbejde.

Inger Marie Arildsen, Jørgen Rendsvig, Lone Petersen, Ravi Chhetri, Neil Webster, Tom Iversen og Peter Theill blev genvalgt til bestyrelsen. Hans Hjordt Hansen og Lissi Tind Andersen blev genvalgt som suppleanter.

På bestyrelsesmødet i maj konstituerer bestyrelsen sig med formand, næstformand, kasserer og kontakt til afdelingen i Aarhus. Vi har en rigtig god bestyrelse, og jeg ser frem til det fortsatte arbejde med at skabe

spændende aktiviteter til gavn for selskabets medlemmer.

I må have en rigtig god sommer.

I. Arildsen

De fire klanpræster (Bhattachan sort, Sherchan hvid, Tulachan grøn, og Gauchan rød) reciterer en tekst. 2017

THAKALI KLANHISTORIER

Tekst og foto: Michael Vinding

Tamang Thakaliernes spændende klanhistorier – rhab – gengives her. De reciteres ved Lha Phewa-festivalen og udgør en væsentlig del af Tamang Thakali folkets forståelse af sig selv og deres oprindelse.

Hvert 12. år, i abens år – senest i 2017, samles Tamang Thakalierne fra Nepal og udlandet i deres hjemland Thasang i den sydlige del af Mustang-distriktet for at deltage i den 17 dage lange Lha Phewa-festival. Lha Phewa, ’Gudernes Komme’, er en fejring af forfædrene til og guderne/gudinderne for de fire Tamang Thakali klaner: Cyogi (nepalesisk: Gauchan), Salgi (nepalesisk: Tulachan), Dhimcan (nepalesisk: Sherchan) og Bhurgi (nepalesisk: Bhattachan).

Et vigtigt element i festivalen er recitationen af klanhistorierne, rhab. Recitationen foretages af klanernes præster: para. Fortællingerne centrerer sig om vigtige begivenheder i klanens forfaders og/eller gudens/gudindes liv.

Klanhistorierne blev første gang præsenteret for et vestligt publikum i 1977, hvor S. Gauchan og jeg udgav en genfortælling af teksterne. I 1992 udgav jeg en revideret version af genfortællingerne, og i 2016 skrev jeg en artikel om Bhattachan klanens gud, Lha Yhawa Rangjyungs (’Gud Selvskabte Yak’), ophold ved det hellige Tsari bjergmassiv, Kongpo, i Tibet.

Cyogi rhab

Ifølge Cyogi rhab blev Ani Airam, forfaderen til Cyogi-klanen, født i ’nordvest’ – en reference til det vestlige Himalaya, sandsynligvis Ladakh eller Guge-Purang-regionen i det vestlige Tibet. (Den originale Dhimcan rhab er angiveligt gået tabt. Dhimcan rhab, som reciteres under Lha Phewa, er næsten identisk med Cyogi rhab).

Ani Airam forlod sit fødested og kom til Sinjapati i det nuværende Jumla-distrikt. I Sinjapati forsøgte en hyrde, og senere Ani Airam,

at fælde et sandeltræ. Da fløj tre fugle – en rød, en blå og en hvid - fra træet; fuglene symboliserede: Lha Langba Nhurba (’Gud Juvel Elefant’, Cyogi klanens gud), Lha Chyuring Gyalmo (’Gudinde Krokodille Dronning’, Salgi klanens gudinde); og Lha Gangla Singi Karmo (’Gudinde Hvide Løvinde af Gletcheren’, Dhimcan klanens gudinde).

Ani Airam forlod Sinjapati, og efter at tåge havde blokeret hans vej på den nordlige side af Dhaulagiri-bjerget, ankom han til Thak Khola. Ved den hellige flod Mharsyangkyu rensede han sig i vandet. Ani Airam fortsatte til Gyatodak over for Tukche, hvor han mødte Pau Kuti, forfaderen til Bhurgi klanen. Forfædrene jagede en moskushjort, som det lykkedes dem at dræbe. En medjæger blev sendt til en flod for at rense maven. Tilsyneladende forsøgte Pau Kuti at skjule noget kød, før det blev delt, og han blev derfor forbandet af medjægeren.

Forfædrene fortsatte sydpå til Tamo (beliggenhed ukendt, men højst sandsynligt i Khanti-Kobang-Larjung-området), hvis indbyggere Ani Airam kaldte Thatan. Ani Airam sagde, at Thatan spiste ’ris af guld og dal af turkis’ – det er en diskriminerende henvisning til grød af bitter boghvede og brændenældesuppe.

Ani Airam rejste derefter sydpå til Taglung. Han kunne ikke lide landsbyen og kaldte indbyggerne *parang purung*, en henvisning til deres mærkelige sprog. De tidligste indbyggere i Taglung kan have været Magar, så det er måske derfor, at sproget blev anset for mærkeligt. Ani Airam fortsatte sydpå. Ved Gorapani-passet blev han stukket af brændenælder og for vild. Da Ani Airam spurgte en

lokal om vej, svarede denne: ”Gå langs vejen”. Dette fjollede svar gjorde Ani Airam vred, og han forbandede derfor de lokale. Efter denne dårlige oplevelse vendte Ani Airam tilbage til Thasang, hvor han undersøgte vandet, jorden og stenene. Han fandt disse af fremragende kvalitet og besluttede at slå sig ned der.

Salgi rhab

Teksten starter med sandeltræet i Sinjapati. Træets fire grene havde forskellige fødesteder, men mødestedet var ét. Grenene tørrede ud og fuglene fløj væk, inklusive en blå, som blev til Gudinde Krokodille Dronning. Gudinden forlod Sinjapati. Hendes rejse endte i Dhocho, hvor medlemmerne af landsbyens 18 huse gav hende gaver. Dhocho var beliggende lidt syd for landsbyen Larjung i Thasang. Der er ikke spor af Dhocho i dag. Det glædede gudinden, der velsignede de 18 forfædre, så de kunne blive rige og magtfulde.

Efter at være blevet magtfulde, misbrugte de 18 forfædre deres magt. Derfor besluttede Thacan-forfædrene at dræbe de 18 Dhocho forfædre, som de var indgifte med. De ville invitere Dhocho-forfædrene til en ceremoni og hælde gift i deres øl og alkohol. Da Dhocho-forfædrene rejste til ceremonien, mødte de en traditionel præst (*dhom*), der advarede dem, fordi han i en drøm havde set plottet. Derfor gav forfædrene en del af deres mad og drikke til en hund, som døde. Derefter vendte de 18 Dhocho forfædre hjem.

Thacan-forfædrene udtænkte et nyt plot. De ville dræbe Dhocho-forfædrene, mens de lavede planker til en bro over Kali Gandaki. Dhocho-forfædrene gik med til at hjælpe Thacan-forfædrene, efter at de var blevet smigret og tilbudt øl og lyksmskningsstørklæder (*khata*).

En gammel bedstemor, Mom Lhasarphi, advarede de 18 Dhocho forfædre om, at hun havde haft en ildevarslende drøm og tryglede dem om ikke at gå. De 18 forfædre pralede: ”Hvem kan skade os?”

Hvad har vi at frygte?” Derefter rejste de til skoven ved Narilhedong for at hjælpe Thacan-forfædrene. Her sagde Thacan-forfædrene, at selv efter at have anbragt kiler i spalten af en stamme, var den umuligt at kløve. Dhocho-forfædrene placerede hænderne i spalten for at kløve træet. Så snart de gjorde dette, fjernede Thacan-forfædrene kilerne og rullede stammen. På den måde døde de 18 Dhocho forfædre.

Da Thacan-forfædrene vendte tilbage med musik, vidste Mom Lhasarphi, at de 18 Dhocho forfædre var blevet dræbt. Hun flygtede derfor med sit barnebarn, Konca Bum. Thacan-forfædrene gennemsnøgte husene i Dhocho for at finde årsagen til de 18 forfædres magt og succes. De fandt Gudinde Krokodille Dronning i form af en træmaske, klædt i tøj af cypres. De forsøgte at gennembore den, skære i den og brænde den, men forgæves. Derfor kastede de masken i Kali Gandaki-floden.

Masken stoppede ved Ghayang Ghang - et sted mellem Kalopani og Larjung, hvor Kali Gandaki-floden bliver meget smal. Floden blev blokeret og begyndte at strømme opad. Thacan-forfædrene konsulterede en spåmand og en astrolog og fik at vide, at problemet skyldtes Gudinde Krokodille Dronning. De fik også at vide, at tilbodelsen af gudinden kun kunne udføres af Salgi klanen. Thacan-forfædrene indså, at Mom Lhasarphi og hendes barnebarn, Konca Bum, var flygtet og besluttede at finde dem. Spåmanden identificerede Pau Kuti fra Bhurgi klanen som den bedst egnede person til at finde Konca Bum.

Pau Kuti fandt Mom Lhasarphi gemt i et træ ved Ipsang over Misi, syd for Lete (Kalopani). Mom Lhasarphi nægtede at komme ned, men efter at have modtaget løfter, vigtigst af alt, at Pau Kuti ikke ville dræbe hende og hendes barnebarn, viste hun Pau Kuti, hvor hendes barnebarn gemte sig. Mom Lhasarphi gik først med til at vende tilbage til Dhocho, efter at Pau Kuti havde lovet hende et

De fire klangunder ankommer til Dhocho. 1981.

stort landområde bjergene over Ipsang. Før de vendte tilbage, formanede Mom Lhasarphi Pau Kuti om, at han skulle holde sine løfter og navngav ham Dhamci Damru, 'den, der lovede at holde sit løfte'.

I Ghayang Ghang ofrede Mom Lhasarphi og Konca Bum til Gudinde Krokodille Dronning og tryglede hende om at komme ud af floden. Gudinden fløj op i Mom Lhasarphis sjal, og Kali Gandaki begyndte at flyde sydpå igen.

Salgi rhab ender, ligesom de andre klanhistorier, med en bøn til klanguderne/-gudinderne om, at Tamang Thakali skal nyde velstand og undgå ondskab. Historien afsluttes med en proklamation: "Gudinde Krokodille Dronning forkyndte fra sin mund og hjerte, at Samledhen Samlecyang er forfader til Salgi klanen". Betydningen af navnet Samledhen Samlecyang er ikke klar, men suffikserne - *dhen* og - *cyang* betyder henholdsvis 'stor, ældre' og 'lille, yngre'.

Bhuri rhab

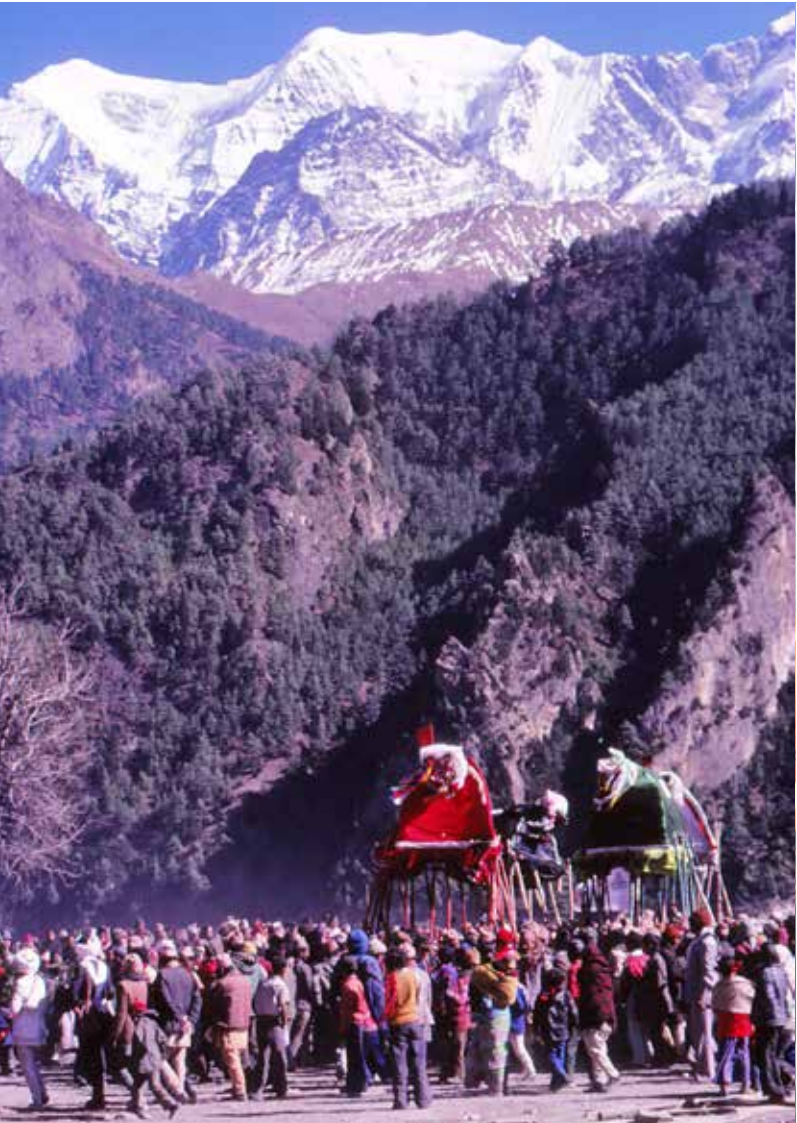
Fortællingen starter med en historie om verdens oprindelse. Dernæst følger en historie om, hvordan Gud Selvskabte Yak blev født: En af de fire grene af sandeltræet i Sinjapati tørrede ud, og en sort fugl fløj mod nord, hvor den blev til tre hagl. På en dag med klar himmel faldt haglene ned foran en nonne, Lhamo Jomo, der spiste dem. Lhamo Jomo blev gravid og fødte ni måneder senere et stykke 'mandligt kød', som hun smed i Manasarovar søen foran det hellige Kailash-bjerg i Vesttibet. Efter en periode på kun tre dage blev kødet til en yak. Yakken kom ud af søen og startede en rejse tværs over Tibet. Under rejsen opdagede yakken miner med salt og ædelmetaller. Yakken besøgte derefter Lhasa og det berømte Samye-kloster.

Gud Selvskabte Yak ankom til det hellige Tsari-bjerg i Kongpo-regionen i det sydøstlige Tibet, som guden gik rundt om og spiste 'urternes konge', kaldt 'Thunderbolt of Demon Serpents' (en plante, som siges at besidde magiske og medicinske aktive egenskaber, der bidrager til at opnå overnaturlige kræfter). Bagefter spiste han de unge planter på markerne. Det gjorde de lokale gale, som derfor skød pile, kugler og sten efter yakken. Endelig lykkedes det at fange den med en lasso. De begravede yakken i et hul og konstruerede et monument - en stupa - over den. Så begyndte en stærk vind at blæse i flere dage, jordskælv fandt sted, og Gud Selvskabte Yak kom frem fra hullet. Indbyggerne i Tsari angrede, at de havde skabt problemer for en gud, som de ikke havde genkendt.

Gud Selvskabte Yak rejste tilbage til det vestlige Tibet og fortsatte ned i Mustang. Guden drog sydpå og besøgte hellige steder og vigtige bosættelser på sin vej. Rejsen fortsatte til det store Rupsi Chahra vandfald, lidt syd for Mustang distriktet, hvor Gud Selvskabte Yak mødte de fire forfædre og de tre andre guder/gudinder. Han kaldte derfor stedet Hyaam Kyu, 'floden, hvor alle mødtes'.

Bagefter rejste Gud Selvskabte Yak til græsgangene ved Dhaulagiri-bjerget. Der findes forskellige versioner af Bhurgi rhab. Ifølge den korte version (den ældste?) døde Gud Selvskabte Yak ved Dhaulagiri.

Ifølge den lange version, som bliver reciteret ved Lha Phewa-festen, blev Gud Selvskabte Yak beordret af Gud Indra til, at han skulle gå til græsgangene over Marpha for at dø. Gud Selvskabte Yak opholdt ved græsgangene over Marpha i tre år uden at høre menneskers stemme.

Klanguderne tages til en ny lokalitet. 1981

Gud Selvskabte Yak. 2017

Humoristisk indslag. 1981

Kyipar Lama reciterer Bhurgi rhab. 1981

Så en dag blev yakken set af Namcya Goltok af Marpha, der bad de andre landsbyboere om at slutte sig til ham i jagten på yakken. Forfaderen til Gumli Cyangpa klanen sagde, at de ikke skulle dræbe yakken, da den var en manifestation af en gud. Da landsbyboerne næste dag forsøgte at dræbe yakken, sendte denne flamme ud ad sine næsebor og brændte de mennesker, der havde omringet ham. Yakken rullede rundt tre gange, hvilket fik jorden til at ryste. Til sidst fik yakken tunge hagl til at falde. Jægerne løb væk, men nogle faldt fra en klippe og døde. Namcya Goltok og hans medjægere indså deres fejltagelse ved at have forsøgt at dræbe en gud og bad om tilgivelse og kastede sig ned foran yakken. Gud Selvskabte Yak fortalte, at han var blevet beordret af Gud Indra til at dø dér. Guden gik derefter til en hule, hvor han døde.

I en drøm fortalte guden Gumli Cyang: "På den lykkebringende tredje dag i den 12. måned skal du overgive mit hoved til Khunara, Damchi Damru's næstældste søn". Gumli Cyang sendte en besked til Damchi Damru, der tog til Marpha med sin søn, Khunara. I hulen tilbad de deres klangud, der fløj ind i skødet på Khunara. De vendte tilbage til Thasang med hovedet af Gud Selvskabte Yak. Ved Khanti mødte Damchi Damru og Khunara de tre andre forfædre, der var vendt tilbage efter at have vasket sig selv og guderne i den hellige flod Mharsyang Kyu. Bhurgi rhab ender, som de andre klanhistorier med bønner til de fire klanguder om, at Tamang Thakali skal nyde velstand og undgå ondskab samt en proklamation: "Gud Selvskabte Yak proklamerede fra munden og hjertet, at Damce Damru er stamfader til Bhurgi klanen".

Konklusion

De fire Tamang Thakali klanhistorier er vigtige, idet de – så vidt jeg ved – er de eneste kendte, lange, klanhistorier i Nepal. Forfatterne af historierne er ukendte. Det er ikke muligt at datere teksterne. Bhurgi rhab nævner Potala i Lhasa. Derfor er de nuværende versioner af denne rhab er ikke ældre end 1600-tallet. Dette udelukker dog ikke, at elementer af Bhurgi rhab er af ældre dato.

Michael Vinding, dr.phil., f. 1950, rejste som 20-årig over land til Nepal, hvor han har opholdt sig 10 år. Han er etnograf og har siden 1972 foretaget feltstudier i Nedre Mustang. Det førte til mange artikler og en doktordisputats om Thakali folket. Michael har siden 1978 været gift med sin nepalesiske hustru Bina (født Lama).

Michael Vinding er diplomat og har bl.a. været chef for Danmarks repræsentationer i Bhutan og Afghanistan.

Denne artikel er baseret på disputatsen The Thakali: A Himalayan Ethnography, London, 1998; og Vinding, M. og Sørensen, P.K. "Miscellanea Himalaica. Thakali rhab, mi dpon bKra shis bzang po and Bam steng Tulku", Gateways to Tibetan Studies, Hamburg 2021.

Deltagerne ankommer med helikopter og bil. 2017

Gud Selvskabte Yak kommer tilbage fra Marpha til Thasang. 2017

Bhattachan klanens præst renser sine våben i røg fra brændende cypres ved den hellige Mharsyang Kyu flod

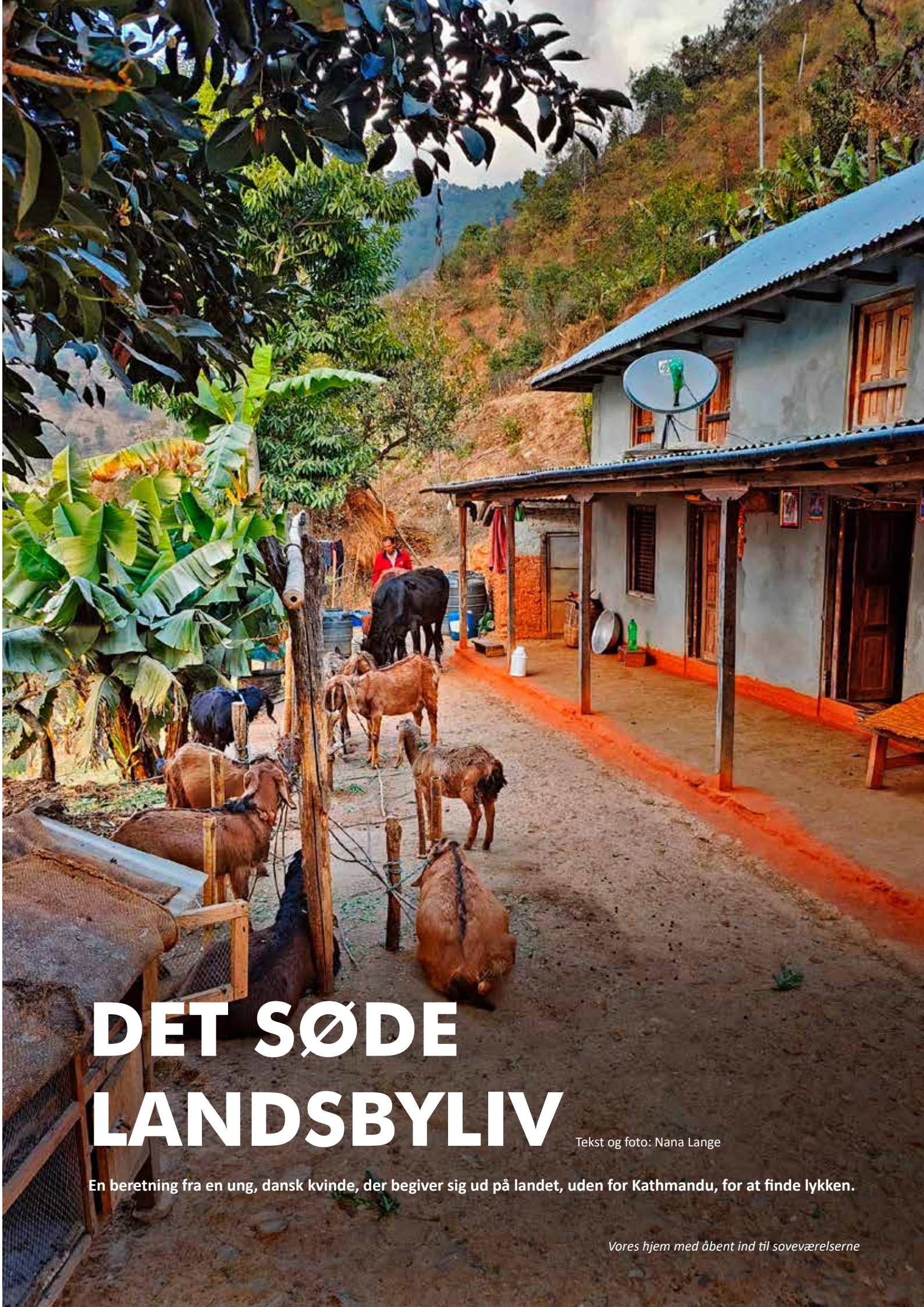

Thakalierne har deres rødder i Thak Khola dalen, der løber fra Jomsom, Mustang distriktets hovedby, og 30 km mod syd. Dalen er beliggende mellem to af verdens højeste bjerge: Dhaulagiri og Annapurna. Thakalierne består af tre etniske grupper:

- Tamang Thakali (der er beslægtet med, men ikke er en del af, den kendte etniske gruppe Tamang), hvis hjemland er Thasang i den sydlige del af Mustang distriktet,
- Mariemhi fra Marpha; og
- Yhulkasompaimhi fra landsbyerne Thini, Syang og Cimang i området omkring Jomsom.

Thakalierne er især siden 1960'erne i stort tal migreret fra deres hjemland og har etableret sig i de større byer sydpå, specielt Kathmandu, Pokhara og Bhairawa. I de seneste år har et betydeligt antal Thakalier bosat sig i udlandet, især i Japan, Australien, England, EU og USA.

Thakali er et Sino-Tibetansk sprog beslægtet med Tibetansk og adskiller sig således radikalt fra Nepalesisk (et Indo-Europæisk sprog).

DET SØDE LANDSBYLV

Tekst og foto: Nana Lange

En beretning fra en ung, dansk kvinde, der begiver sig ud på landet, uden for Kathmandu, for at finde lykken.

Vores hjem med åbent ind til soveværelserne

Laxmi med et gedekid

Vores bus med store sække i midtergangen

Laxmi og Pandap med foder til dyrene

Udsigt fra bussen

En tidlig lørdag morgen mødes jeg med min veninde Laxmi, som har inviteret mig med til den landsby, hvor hun er vokset op. Landsbyen ligger i Birtadeurali, så vi skal med bus mod Kavre og gennem Banepa. Vi holder ind lidt før Banepa for at ‘load’, hvilket betyder, at der skal fragtes materialer eller fødevarer til landsbyen. Det tager ca. et kvarter, og midtergangen er nu fyldt med flere lag kæmpesække med tonsvis af ukendt materiale. Laxmi og jeg kravler hen over sækkene og hopper ned på vores sæder. Ti minutter senere holder vi ind igen. ”Ti minutter”, siger de. En time senere er vi igen på farten, og nu lugter bussen af dyrefoder, og taget er læsset med træplader.

Vi kører forbi den store Shivastatue og forbi nepalesere, som børster tænder i vejkanterne, sidder på hug og drikker dagens første kop te, som spejder ud i det blå på toppen af deres hustag eller fejrer de mange lag støv af husets flader. Der ligger kokasser til tørre på tagene, - de skal bruges til optænding i ovnen. En mand har lagt sig i vejkanterne og sover. Rundt omkring ligger gigantiske bjerge af affald, som er blevet smidt ud over skrænten. Vi kører på jordede ‘veje’, hvor man er i gang med at etablere asfalteret vej. Det synes at være ét stort bumpende støvbåd i flere kilometer. Det er ‘dry season’, og det evige vejarbejde skaber ekstra meget støv. Jeg er allerede støvet til, selv om jeg sidder i bussen, og kun buschaufførens vindue er åbent. Det grønne på træer og buske er gråt af støv. Det har ikke regnet i flere måneder, undtagen en enkelt time med flere ugers mellemrum eller et par dråber. Bussen vipper med sit vilde læs, højre, venstre, kæmpe støvskyer, bumlen, knirken, op, op, op. Jeg frygter, at bussen vælter ned over skrænten eller tipper over i de skarpe bjergsving i den løse jord, hvor den af og til må bakke for at kunne komme rundt. Nepaleserne synes at nyde turen, og jeg prøver at tage deres ro til mig. Der er skruet højt op for

musikken, og de beundrer udsigten, snakker og griner.

På vejen kører vi først op i bjergene og så ned i en dal, hvor vi krydser en flod, hvorefter vi tager den sidste strækning op mod landsbyen. På den sidste del af strækningen samler vi et hav af skolebørn op, så de slipper for at gå én time til fods hjem. Udsigten er smuk, men åh, hvor er der langt ned!

Da vi efter seks timer når frem, fortæller min telefons skridttæller mig, at jeg har hoppet over 10.000 skridt i bussen. Vi starter vores tur rundt i landsbyen hos Laxmis bror, Pandap, hvor vi får serveret hvinende sød te, og så går vi mod templet, hvor en lille puja i forbindelse med en festival – vist nok Swasthani Brata Katha – finder sted. Straks får jeg en klat rød ris i panden og bliver givet penge som en velsignelse. En mand messer nogle ord, mens han giver mig en gul tråd om håndledet, og Laxmi stikker mig en skål lavet af blade med en hvid, yoghurtlignende drik. ”Just drink”, siger hun, og jeg hælder det i mig, hvorefter en kæmpe kurv, fyldt med sel roti bliver sendt rundt, og alle stikker hænderne ned i kurven og tager håndfulde af stumper brød op og spiser. Børnene vimser omkring mig og stiller spørgsmål, vil have taget billeder og fniser generte. Og så er det slut, og vi går tilbage til Pandaps hjem.

Og lykken er....

Vi sætter os ind i den ene hytte, som består af ler forned og træ foroven, og som rummer både ildsted til madlavning, siddepladser på gulvet til spisning og plads til gederne, når de skal ind om natten. Jeg sidder dér med endnu en hvinende sød te, Laxmi ved min side og med en babyged i armene. Jeg ved præcis, hvorfor jeg har taget (i min optik) dødsruten hertil. Det er for at sidde i et lerkøkken på en sivmåtte med åben ild og babygeder i favnen. Jeg har det

smukt. Pludselig kommer hele gedeflokken væltende ind i køkkenet. Ti geder, som skal ind og stå, nu hvor mørket falder på (klokken er 17.45), og tigerne kan komme når som helst. De bliver placeret i et hjørne, og gulvet dækkes hurtigt af små gedelorte. I det andet hjørne med ildstedet piller Pandap et hvidløg på gulvet og knuser det i den store morter, hvorefter hvidløgsskalterne fejes ned i bålet. Det er smart. (Dog ryger al plastik også ind i bålet, hvilket er mindre smart). En gang imellem lægger han grene eller tørrede, afgnavede majs-kolber ind i bålet og puster i et rør for at få gang i flammerne, mens han sidder på hug og tilbereder maden. Pandaps hustru går ud og maler deres kæmpestore bøffel og hælder mælken op i hhv. en sutteflaske og en stor gryde. Og så giver hun mælk til den lille babyged, som har mistet sin mor.

Vi indlogerer os i den anden hytte, som rummer to værelser med flere senge. Pandap og hans hustru lægger sig ind i det ene, og Laxmi og jeg i det andet. Klokken er kun 20.00, men det er koldt og mørkt, dagens arbejde er overstået, og de skal tidligt op og arbejde næste morgen. Der går dog lidt tid, før vi kan sove. Pludselig banker det på døren, og deres hund gør helt vildt. Det er dog blot Pandaps svigerfar, som vil overnatte her frem for at gå ned/op (hvor end han nu bor) i mørket. Så han lægger sig op til Pandap, som ryger sin hjemmerullede bladcigaret i sengen, hvorefter de falder i søvn og snorker kraftigt, mens hunden fortsætter med at gø et stykke tid endnu. Jeg har pakket mig ind i varmt tøj under dynen, som i øvrigt lugter af flere års uvasket krop. Næste morgen minder jeg mig selv om, at jeg skal kigge i mine sko, som har stået udenfor, inden jeg tager dem på. Jeg vil ikke stikke foden ned i en fugleedderkop eller gedelort. Det glemmer jeg dog alt om (men uden konsekvenser) og går på toiletet, som er i sit eget skur og består af et hul i jorden. Og så sætter jeg mig ind på siv-

måtten ved ildstedet og får serveret sød te. Pandap laver et morgenritual med røgelse og oplæsning (eller nærmere messen) af en stor, slidt bog om Shiva, hvorefter vi spiser peanuts, putter planten, som var en del af rituallet, i håret og bukker hovedet ned mod bogen. I den ideelle verden starter vi allesammen vores morgen sådan, tænker jeg drømmende. Med venner, ritualer og historier.

Og så kan dagen starte. Vi går et stykke ned ad bjerget, gennem deres køkkenhave med hvidløg, kartofler, blomkål og spinat, og ned til en grund med et hus, som familien ejer, men som nu er ubeboet. Pandap har sin hasiya (segl) med, som han netop har slebet på en stor slibesten foran huset, og som nu skal bruges til at skære grene af et træ, kaniyou, så gederne kan få mad. Det gør han dagligt. Vi er omgivet af træer med papaya, mango, banan, avocado (et træ giver op til 500 avocadoer!) og pitahaya samt valnødder, citroner, appelsiner, auberginer og ananas. En time senere er vi klar til at gå tilbage, - nu har Pandap grenene på ryggen. Han ligner en kæmpe grøn påfugl eller et sprudlende træ. Derefter går turen rundt i landsbyen, hvor alle vil have os ind til mad. Vi spiser frokost to steder (med kæmpe portioner ris!), får et par kopper sød te hos forskellige familier, ser spændende grønne fugle (great barbet eller blue throated barbet), som spiser deres papayaer, og går så op til landsbyens skole, som blev bygget for nogle år siden. Skole i egen landsby

betyder, at børnene ikke behøver at gå en time hver vej til en anden landsbys skole. Der er den smukkeste udsigt fra skolen, og skolen er virkelig fin, velholdt og farverig. Laxmi spørger, om jeg har prøvet at finde jordnødder før. Hun tager to hakker med sig, og så går vi et lille stykke ned ad stejle bjergsider til en tør, jordet grund. Laxmi begynder at hakke, og vupti, der kommer jordnødder op. Det giver pludselig mening, hvorfor det hedder jordnødder. Fantastisk. Det er længe siden, jeg har hvinet sådan af begejstring! Jord med nødder i – det er jo genialt og magisk – som at finde guld!

Livet i landsbyen er lykkeligt, siger de nepalesere, der bor i Kathmandu. Landsbylivet er simpelt, man bor i naturen og i den friske luft, og selv om det er hårdt arbejde, er det ikke det "kedelige" 8-16 kontorarbejde, siger de. Hvad laver man i en landsby? Man besøger folk. Arbejder hårdt eller sidder og slapper af. De er gode til bare at VÆRE. Det synker jeg ned i. Jeg sidder og kigger, suger til mig og er stille. Det burde vi alle gøre noget mere. Jeg kan også konstatere, at man her griner ti gange så meget som i resten af verden. Der er dog også bekymringer, bl.a. får folk lungekræft grundet hytternes indendørs, åbne ildsteder, og for tiden er det 'dry season', og der mangler vand i landsbyen. Global opvarmning mærkes også her.

Denne aften går jeg igen i seng kl. 20. Jeg vågner i løbet af natten og er overbevist om, at der er en tiger i rummet. Det er dog

blot Laxmi, som har vendt sig. Kl. 6.30 vågner jeg og kan ikke finde Laxmi. Vores jeep skal hente os kl. 7.30, så der er jo god tid. Kl. 8 er hun tilbage. Jeepen er selvfølgelig en time forsinket, så vi drikker te i massevis. Jeg forsøger igen og igen med "dhorai chini" (kun lidt sukker), men der bliver tilsat sukker, så tænderne hviner, og hjertet banker. Og så ringer jeepen og siger, at de er her. Laxmi svarer, at vi drikker te, så nu må de vente. Et kvarter senere er vi klar og går ned til vejen. Vi sidder fire voksne og et barn på midterste række. Den sidste, der presser sig ind, er en stor bamse. Det virker fuldstændig urealistisk, men alt er jo muligt her. Og det skønne er, at jeg får varmen med sådan en stor bamse pakket ind i en dunjakke ved min side. Vi samler flere op undervejs, og jeg tænker hele tiden, at nu er der da ikke plads til flere, men i Nepal er der altid plads til flere. Vi ender med at være ti voksne og tre børn i jeepen. Jeg tænker over landsbylivet, og at der dér ikke eksisterer to-do-lister. Landsbylivet er måske lykken, som nepaleserne siger. Livet er økonomisk set fattigt, men i landsbyerne er de rige på relationer, varme, gæstfrihed og pauser.

Nana Lange er praktiserende psykolog og har i perioder boet og arbejdet i Nepal. I andre perioder har hun rejst både i Nepal og i andre dele af verden

Nana foran templet med nysgerrige og festklædte børn

Pandap laver mad og varmer sig i køkkenet foran ildstedet

DRØMMEREJSEN

Nepal eksperten tilbyder både de store klassiske trek og de helt ukendte stier og seværdigheder rundt i hele det vidunderlige land.

Se vores oversigt og guide til trekking samt store kultur- og naturoplevelser i Nepal på www.kiplingtravel.dk eller ring til os på 47 16 12 20.

Både som grupperejser med dansk rejseleder eller skræddersyet til dig som individuel tur.

Vi brænder for at gøre din næste rejse til en drømmerejse.

Telefon 47 16 12 20
www.kiplingtravel.dk

Altid dækket af Rejsegarantifonden og Pakkerejseloven • Medlem af Danmarks Rejsebureau Forening

TRIANGLENS 15 ÅR I NEPAL

Tekst og foto: Christian Kruse

Landsbybaseret udviklingsarbejde, som stort set har nået de mål, der blev sat

Plastikoverdækning ved dyrkning af økologiske tomater sker af hensyn til både varme og beskyttelse mod kraftig regn og hagl. Finansieringen kommer ofte fra de lokale myndigheder, i andre tilfælde fra private mikrokreditter.

Trianglen har med succes medvirket til udvikling i landsbyer i distrikterne Syangja og Kavre, men står nu ved en skillevej, hvor vi siger nej tak til større private og offentlige donationer. Vi vil fortsætte med mindre klimarelaterede aktiviteter og indbyder andre med lyst og indsigt til at medvirke og styrke den kapacitet, Trianglen i Danmark fortsat råder over.

Kerneaktiviteten var fra starten de danske familiers årlige bidrag på 5.000 kr. til udvikling af en landsby. Det første år var det ni landsbyer, seneste år 41. Pengene blev brugt på at organisere landsbyen med en landsbykomite, som med demokratisk deltagelse besluttede, hvad pengene skulle bruges til. Primært sociale og fælles formål, men efterhånden mere og mere til mikrolån til iværksættelse af indkomstgivende aktiviteter blandt de dårligst stillede i landsbyen. I løbet af de 15 år har godt 5.000 fået lån til givtige småinvesteringer, og så vidt vides er ikke et eneste lån misligholdt. I varierende grad har landsbyerne derfor opsparet væsentlige beløb til fortsættelse af udlåningsvirksomheden.

Men derudover har organiseringen af landsbybefolkningen været det væsentligste. De private danske donationer har medvirket til nedbrydning af mange af de skel, som kendetegner det nepalesiske samfund, og resultatet er blevet, at man i faktisk alle landsbyerne har skabt samarbejde mellem fattige og mindre fattige, mellem kønnene og mellem diverse kaster og etniske grupper.

Succesen med at tiltrække private danske landsbystøtter har skabt grundlaget for de projektmidler, som Trianglen gennem årene har modtaget fra CISU – Civilsamfund i Udvikling. Projekterne er set som supplement til den private støtte og har taget emner op, som krævede større finansiel indsats.

Landsbykomiteerne stod i første omgang for videreudvikling af dette landsbyfællesskab. Trianglen og vores samarbejdsorganisation, ASK, intensiverede arbejdet med afskaffelse af diskrimination og korruption. ASK har sit oprindelige hovedkvarter i Syangja, men åbnede senere også kontor i Kavre. Der skabtes på demokratisk vis fora, hvor også dalitter deltog fuldgældigt, hvor landsbyens behov, egne ressourcer og eksterne ressourcer blev diskuteret. Landsbyen blev også oplært i formulering af projekter, som for stort set alle Trianglens landsbyer betød, at man fik statslig støtte til indtil flere infrastruktur- og andre fællesaktiviteter. I tilgift blev landsbyerne oplært til bedre at gennemskue de offentlige finanser, og med uddannelse i regnskab og budget blev de meget bedre til at afsløre korruption og nepotisme.

Landsbyernes hovederhverv er - som vi alle ved - landbrug, og der rejste sig hurtigt et ønske om hjælp til omlægning til mere bæredygtige og givtige landbrugssystemer. Det handlede om at bevare jordens dyrkningskapacitet, men - som det altid er tilfældet i Nepal - ikke mindst om at få en bedre økonomi ud af det.

Bønderne var, som overalt på kloden, anvist metoder, som byggede på højproduktive sorter med tilsvarende nødvendig tilførsel af kemiske gødningsstoffer og pesticider. Produktionen steg, men det gjorde udgifterne også. Og ingen havde det fulde overblik.

Sammen med ASK gennemførte vi derfor en undersøgelse, hvor vi analyserede udgifter og indtægter ved dyrkning af de afgrøder, som blev solgt på markedet. I Kavre typisk kartofler. Resultatet viste meget klart, at når indtægterne ved salget af afgrøderne var fratrasket udgifterne til indkøb, herunder kemiske gødninger og pesticider, var der ingenting tilbage til at aflønne familiens arbejde. Ved dårlige vejrforhold sås et direkte underskud.

Det var noget af et "wake up call", som rejste spørgsmålet, om et mindre input-tungt landbrug med større diversifikation ville være det kemisk baserede økonomisk overlegent. Der var allerede tegn på udpining af jorden og faldende udbytte. I de fleste familier var der uudnyttet arbejdskraft, og det var derfor ikke noget problem med øget manuel ukrudtsbehandling, kompostproduktion, plantning af frugt- og fodertræer, produktion af økologiske plantebeskyttelsesmidler, og hvad der i øvrigt hører et økologisk jordbrug til.

ASK og Trianglen har gennem årene udviklet sine organisatoriske og sociale kompetencer, men i Nepal er ASK primært kendt som en organisation, der både nationalt og internationalt har vundet priser for den bedste indsats for klimaresistente og økologisk og

Trianglen (<https://trianglen.nu>) blev stiftet i 2009 og arbejder nu udelukkende i Nepal. Gennem de sidste 15 år har danske familier/grupper bidraget med 5.000 kr. om året til 41 landsbyer i distrikterne Kavre eller Syangja. Pengene har været anvendt til sociale formål og mikrokredit. Med midler fra CISU supplerer Trianglen indsatsen med styrkelse af landsbyernes selvforvaltning og indførelse af klimarobuste, økologiske landbrugsmetoder. Se mere på foreningens hjemmeside.

Christian Kruse var efter en karriere i centraladministrationen medstifter af CARE Danmark i 1987, hvor han i en periode var generalsekretær. Christian har her og i Danced arbejdet med miljøbistand til udviklingslande og med Danida-projekter til en række lande, herunder Nepal. Stiftede i 2009 Trianglen, hvor han fortsat er formand for bestyrelsen.

økonomisk bæredygtige landbrugssystemer. Så hjælp til bønderne til omlægning til systemer, hvor monokulturer bliver udskiftet med en diversificeret produktion af 5-6 forskellige årlige afgrøder på det samme areal, har været en kærkommen opgave for ASK, og samtidigt et væsentligt argument for de danske familiers støtte til landsbyerne.

Meget er således lykkedes, men tilbage står de tre afgørende spørgsmål, som gælder for al udviklingsbistand: Fortsætter aktiviteterne, når bistanden er ophørt? Sker der er udbredelse af idéerne til andre områder? Har det politisk positive implikationer?

Her kan vi heldigvis sige tre gange ja. Politikerne har reageret med alle former for støtte, herunder direkte økonomisk. Tilgrænsende områder med ikke involverede landsbyer har taget metoderne op. Og de oplærte bønder fortsætter med de profitable økologiske dyrkningsformer og har på det seneste også klaret den store udfordring, der ligger i skabelse af et marked for de lokale højkvalitetsprodukter.

Når såvel eksterne evalueringer som CISUs konsulenter er enige i denne positive vurdering af indsatsen, kan man, jævnfør bemærkningerne i indledningen, spørge, hvorfor vi i Trianglen har valgt at drosle betydeligt ned. Svaret er enkelt: De 15 år er ikke gået spurlost hen over os, der har arbejdet med sagen, og umiddelbart synes der ikke at være yngre kræfter, der har tid, lyst og mod på at påtage sig arbejdet - og ikke mindst det store ansvar, som følger med.

Med bistand fra myndighederne er der siden sidste år etableret et ugentligt økologisk grøntsagsmarked i Nagarkot. Ved 10-tiden om formiddagen er stort set alt udsolgt.

HUNDETEGN I KATHMANDU

Kathmandus bystyre har en plan: Alle hunde skal have indopereret en mikrochip. Ejeren skal betale de knap 1000 NPR, det koster, men vil få lettere ved at få sin hund igen, hvis den stikker af. Byen opnår derved, at ejeren ikke bare kan sætte sin hund på gaden, hvis den bliver syg eller for gammel at have hjemme, for hunde med chip vil blive givet tilbage til ejeren. Samtidig kan man få styr på, at hundene også får den pligtige rabies-vaccine. Man regner med, at der er 20.000 hunde i byens 32 wards. 12.000 er allerede vaccineret mod rabies.

Hunde uden chip vil så på sigt være herreløse hunde, og de vil blive steriliseret. Aggressive og skadede hunde bliver interneret på en særlig pension. Pt. er 5.300 hunde blevet steriliseret, og der er oprettet pensioner til 100 hunde.

Så bliver der styr på hundene. Det lyder som en god plan.

Kathmandu Post, 15.12.2023

PLASTIK

90 tons plastik om måneden eller i alt 40 millioner plastikflasker. Det er, hvad firmaet Himalayan Life Plastic indsamler og smelter om til granulat, der kan genbruges. Der indsamles plast fra hele landet, men primært fra Pokhara, hvor man samler ind fra over 200 hoteller. Det skønnes, at Nepal dagligt producerer 4.900 tons fast affald, og at 13 procent heraf er plastik. Firmaet mener, at de kunne sætte langt flere genbrugsaktiviteter i gang, hvis ikke de blev hæmmet af moms og skatter. Prisen på plastik, fremstillet af olieprodukter, er så lav, at det ikke kan svare sig at betale for genbrugsarbejdet, medmindre staten støtter ved at lette skatterne.

Kathmandu Post, 9.3.2024

SPEDALSKHED SKAL UDRYDDES

Spedalskhed er en sygdom, der i vore dage kan helbredes med langvarig antibiotikabehandling. Den skyldes en bakterie, der er beslægtet med tuberkulosebakterien. Sygdommen er langtfra udryddet og forekommer især i Indien og det sydøstlige Asien. Her lider 400.000 mennesker af spedalskhed. Også i Nepal forekommer spedalskhed. Sidste år blev der fx fundet 60 nye tilfælde i distriktet Banke i Lumbini-provinsen ved en sundhedskontrol af godt 8.000 mennesker. Nepal har en målsætning om at udrydde denne sygdom inden 2030.

Kathmandu Post, 29.2.2024

KARMA, KLOSTERLIV & KATHMANDU DALEN

Efterårs grupperejse med dansk
& nepalesisk rejseledere

7 dage med kultur, natur og arkitektur
7 dage med ayurveda & yoga i bjergene

1. nov. - 17. nov. 2024
28.500 kr. alt inklusiv

TAG MED TIL VORES NEPAL ♥

Grupperejse med kant – rejs med passionerede nepals kendere.
Individuelle skræddersyede rejser – rejs lige når det passer dig.

☎ 33 117 117 | GRACETOURS.COM

SEIKO Alpinist GMT.
Automatik.

Benyt QR kode
læs mere om uret og spar 15%
Rabat kode: NepalVision

Petersen
URE-SMYKKER
Bjerggade 9 - Helsingør - Tlf. 49216723
www.ure-smykker.dk

NYT TEMPEL I LUMBINI

Tempelområdet, der omslutter Buddhas fødested i Lumbini, omfatter allerede templer bygget af en lang række lande, herunder Thailand, Cambodja, Tyskland. I alt har 27 lande bygget templer og klostre, der repræsenterer deres land og deres tilgang til buddhismen. Ny bliver der bygget endnu et tempel. Denne gang er det Rusland, der bliver repræsenteret. Et tempel i to etager inspireret af det 108-år gamle St. George Kloster i St. Petersborg forventes færdigt næste år. Den russiske ambassadør nedlagde grundstenen sammen med en sten fra klosteret i St. Petersborg.

Kathmandu Post, 18.11.2023

GADEBELYSNING

For syv år siden skulle der afholdes en international konference i Kathmandu med en række statsledere. For at imponere gæsterne blev gadebelysningen på en række af byens større gader skiftet ud med solenergiarmaturer. Det viste sig ret hurtigt, at solenergipanelerne blev støvede. Luftforureningen aflejrede sig på panelerne, så de ikke kunne få tilstrækkeligt lys ind. Som årene er gået, har man desuden erfaret, at ikke alene var lyset for svagt, men batteriernes levetid var også begrænset. For syv år siden var elektricitet stadig en knap ressource, men nu er der tilstrækkeligt. Derfor bliver belysningen nu erstattet af 'smart elektrisk gadebelysning', der styres fra et kontrolcenter. Herfra kan lyset tændes og slukkes, og der kan skrues op og ned for lysstyrken. Og strømmen kommer igen fra det almindelige elnet.

Kathmandu Post, 27.2.2024

NY APP FÅR EN PRIS

Der er kommet en app, der kan installeres på både Android og Apple. Den hedder Galli Maps og har et mål om at dække hele Nepal med sine kort, men er startet med Kathmandudalen. Her er den designet og udviklet til at vise alle de små gyder og stræder, der kan være næsten umulige at finde rundt i. Den vil også indeholde husnumre! Dels kan vi som forbrugere bruge den til at finde vej i storbyens jungle, dels kan virksomheder og butikker, især dem der ligger lidt fra alfarvej, bruge oplysningerne på deres hjemmeside o.l., så deres kunder kan finde hen til dem. Dette udviklingsarbejde har Nepalese Young Entrepreneurs' Forum (NYEF) belønnet med deres prestigefyldte 'Startup Award', der kontant udgør 400.000 NRP.

HVOR HELDIG KAN MAN VÆRE?

I slutningen af marts kørte en bus mellem Pokhara og Aarupata i Leknath-distriktet. Der var kun chaufføren og hans medhjælper om bord. Efter al sandsynlighed kørte bussen for hurtigt i et sving på den snoede bjergvej, selv om man i første omgang forsøgte sig med en forklaring om bremsesvigt. I hvert fald styrtede bussen ud over skrænten, væltede rundt to gange og faldt 20 meter, før den landede, som vist på billedet. Chauffør og medhjælper fik kun mindre skader, der kunne behandles på et nærliggende hospital.

Kathmandu Post, 31.3.2024

Mod camp 2 i 6,450 meter med Everest og Lhotse i baggrunden

Tekst og foto Jakob Urth

Her bringes med tilladelse et uddrag fra Jakob Urths bog "Mod verdens tag – de højeste bjerge og de største eventyr". Fortalt til Nils Finderup. Forlaget Turbine. 2018.

Bjergbestiger Jakob Urth fortæller i bogen om, hvordan passionen for bjergbestigning startede. Om de første ture med regulær bjergbestigning, om forberedelser og møder med bjerge på over 8.000 meter. Efter at have gennemført to bestigninger af 8.000+ toppe følte Jakob Urth sig i 2012 klar til at bestige Lhotse. Her følger beretningen om den tur.

Med endnu en 8.000'er på mit CV måtte jeg erkende, at mit ambitionsniveau havde fået et hak opad. Jeg var fascineret af de højeste bjerge og den udfordring, der lå i at få hele organismen til at fungere under de vanvittige betingelser omkring dødszonen. Mange har spurgt, om jeg er afhængig af adrenalinsuset, når jeg klatrer i så høje og ofte farlige bjerge, men nej. Faktisk mærker jeg sjældent adrenalin på vejen op i bjergene højder, hvor det kun kræver en meget dårlig GPS at støde på en Airbus A320. Adrenalin mærker jeg i morgentrafikken, for der kan jeg ikke sikre mig mod udefrakommende uheld og andre bilisters

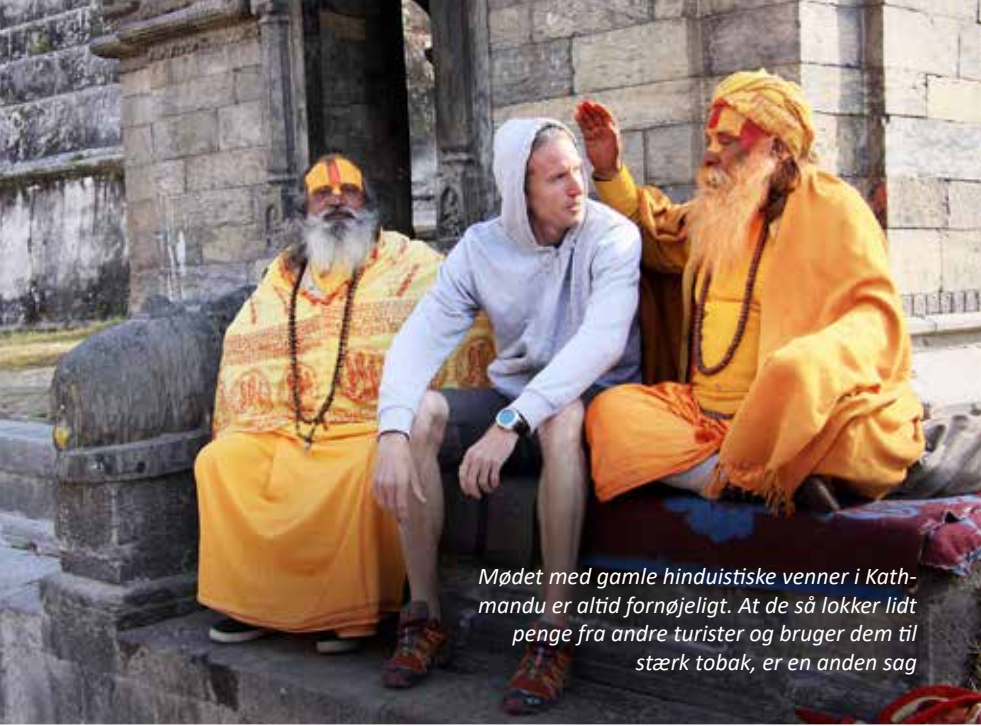
beslutninger. Det er jo altid de andre, der kører dårligt...

For mig handler bjergbestigning og klatring om så meget andet. Det handler om at være til stede i nuet og i de mest fantastiske og ofte helt ubeskrivelige omgivelser. Det er her, jeg føler mig stærk og ydmyg på samme tid. Bjergene giver så meget retur, hvis man tør lade sig begejstre på ekspeditioner eller længere ture. Det er her, der stadig er eventyr at finde.

I bjergene gælder det om at være forberedt og nøgtørn, så man ikke træffer

overilede beslutninger i et anfald af overmod. På samme måde bruger jeg aldrig medikamenter, der måske nok kan give et kortvarigt energi-boost, men hvor jeg ikke kan mærke på kroppen, hvordan den reelt har det.

Risikoen ved at tage medikamenter, der giver dig en topydelse her og nu, er den fysiske tilbagebetaling. På et eller andet tidspunkt skal man betale tilbage for den falske energi, og pludselig har man brugt mere, end kroppen kan producere. Hvis ens krop kollapse på vejen ned fra et bjerg, kan det være livsfarligt.

Mødet med gamle hinduistiske venner i Kathmandu er altid fornøjeligt. At de så lokker lidt penge fra andre turister og bruger dem til stærk tobak, er en anden sag

Smukke bedelys giver ro i tankerne forud for en ekspedition

Stejl opstigning med tunge rygsække på den næsten 1.000 meter høje Lhotseväg mellem camp 2 og camp 4

Blandt skandinaviske klatrere fornemmer jeg, at der er en meget høj moral og et etisk kodeks, der byder os at sige nej til alverdens stimulanser. Til gengæld kender jeg til kolleger fra især det østlige Europa, der bruger amfetamin. Det må da også være fristende at tage speed, når man er fysisk udkørt og skal i gang med topforsøget. Jeg har personligt set en af de engang bedst kendte bjergbestigere i verden tage amfetamin og anden medicin, som bruges i nødsituationer. I dette tilfælde blev det brugt som et boost for at kunne klare endnu en nat i stor højde og derved endnu et topforsøg på et 8.000-meterbjerg. En af forklaringerne kan være, at der er kommet store penge i sporten. Nogle klatrere tjener mange penge på de store udstyrsproducenter og andre sponsorer, der kan promovere sig gennem artikler samt dokumentar- og reklamefilm til TV og internet-tet. Det er en naturlig udvikling, som også ses i den øvrige del af sportsverdenen.

Nogle klatrere bruger blodddoping, hvor man øger mængden af røde blodceller og dermed forbedrer iltoptagelsen i kroppen. Man kan for eksempel tage stoffet epo, der producerer ekstra røde blodlegemer og i mange år var den helt store snydeform inden for professionel cykling. En anden meget anvendt metode er at af-tappe sit eget blod og sprøjte det tilbage, når kroppen har genopbygget det tabte. På den måde får organismen tilført ekstra røde blodlegemer, så man kan yde og udholde mere – men det er stadig snyd.

I de senere år er der kommet en ny metode til at forbedre sine chancer i de tynde luftlag, nemlig de såkaldte 'hyperbaric'-telte. Disse ilttelte kan slås op derhjemme i stuen, og så regulerer en generator den mængde af ilt, der er i teltet. Dette øger koncentrationen af røde blodlegemer i kroppen, og man kan over tid akklimatisere sig til en vis højde, mens man ser TV eller sover. At der så reelt skal mere til i bjergene, før man opnår en fysisk gevinst, er noget andet.

Personligt holder jeg mig til den klassiske metode med træning i højderne, hvor kroppen langsomt, men sikkert vænner sig til de ekstra udfordringer. Jeg har snakket med flere kolleger, der ligesom jeg har erfaret, at man med højdetræning både kan træne længere og være i bedre fysisk balance i bjergene. Jeg tror derfor på, at man gennem et målrettet træningsforløb kan komme i så god form før en bestigning, at man får en bedre akklimatisering og dermed et forspring, som blodddoping ikke kan overgå.

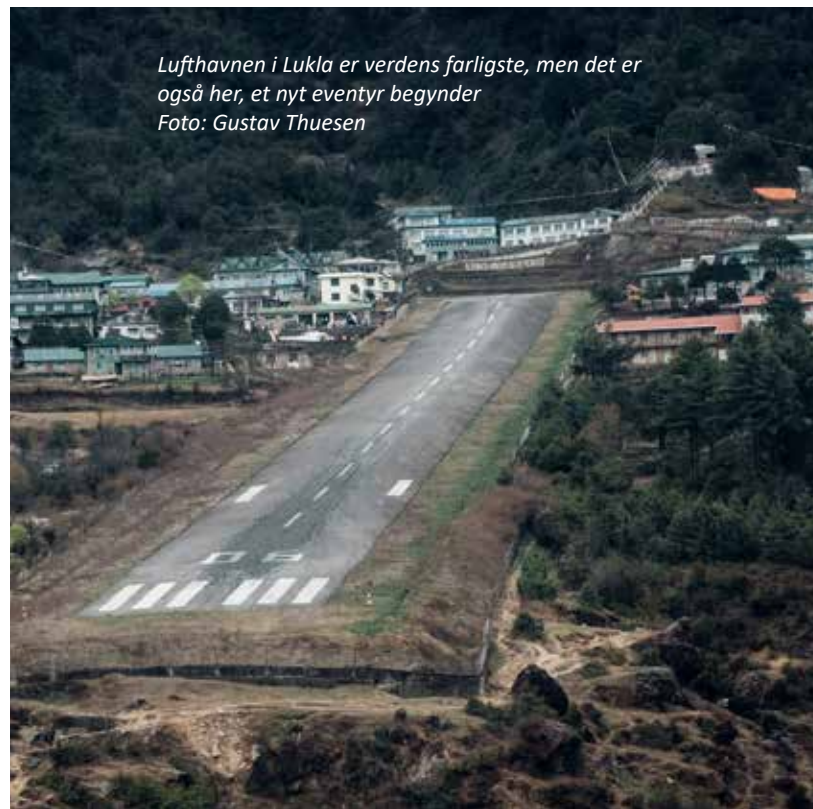
Efter Cho Oyu råbte min krop på mere. Jeg tænkte stadig ikke på Mount Everest, der ville være et oplagt mål, men som uden ilt også ville kræve rigtig meget planlægning

og træning at bestige. Næsten 900 højdemeter i dødszonen kræver en exceptionel fysik, hvortil kommer et kæmpe pengebeløb for at få adgang til bjerget. Penge har der imidlertid aldrig været mange af, så jeg rettede i stedet mine øjne mod nabobjerget Lhotse, verdens fjerdehøjeste bjerg på 8.516 meter.

Det vil for mange sikkert synes mærkeligt at beskrive et bjerg som smukt, men Lhotse har for mig altid stået som noget helt særligt. Mange af mine udenlandske kolleger havde lovprist dets skønhed, og i mange år havde det spøgt i baghovedet på mig, at jeg burde udfordre mig selv på Lhotse.

Rent teknisk er bjerget ikke nemt, faktisk har det sider, der endnu ikke er klaret. Lhotse blev første gang besteget af en gruppe schweizere i 1956, og to sidetoppe – Lhotse Shar på 8.383 meter og Lhotse Middle på 8.414 meter – blev først besteget i henholdsvis 1979 og 2001. Disse toppe regnes dog ikke som selvstændige bjerge og tæller derfor ikke med i listen over 8.000'ere. Liste eller ej, så er toppene på Lhotse fantastisk smukke.

Som sidebjerg til Mount Everest deler Lhotse Base Camp med verdens højeste bjerg. Placeringerne af Camp 1 til 3 er også identiske, så det var nærmest som at komme hjem, da jeg efter en mellemlanding i Kathmandu nåede frem til Base Camp. Starten af sæsonen var dog hård med sne og masser af blæst, der forårsagede flere laviner. Tre sherpaer mistede livet, da de befandt sig på bjerget for at gøre klar til den nye sæson med opsætning af reb og etablering af camps.

*Lufthavnen i Lukla er verdens farligste, men det er også her, et nyt eventyr begynder
Foto: Gustav Thuesen*

Jeg vidste fra mine tidligere ture, at min chance nok skulle komme, det var bare et spørgsmål om at vente, så skulle det rigtige vejrindue nok åbne sig. På turen havde jeg en ny klatremakker, en polak ved navn Tomasz. Polakker har nærmest bjergbestigning som nationalsport, og hvis man kaster et blik over rekorder i bjergene, står der polakker ud for en del af dem – ikke mindst ved de såkaldte vinterbestigninger, hvor forholdene er endnu sværere end normalt. Egentlig er det utroligt, at der kan være prestige i sådan en disciplin, men som omtalt er bjergbestigere gerne machomænd, der ikke går af vejen for lidt smerte.

Min polske makker var bestemt en af dem. Tomasz delte mine syn på klatring, så vi ville nå toppen uden ilt og uden brug af fixreb. Vi havde nærstuderet ruten over bjerget og havde fundet en alternativ vej, der syntes at være mere sikker. Vi var begge i formidabel form og akklimatiserede os på rekordtid. Vejret blev dog ved med at stille sig på bagbenene, og en lavine tog på et tidspunkt livet af vores telt og gear i Camp 1. Heldigvis befandt vi os på det tidspunkt i Base Camp.

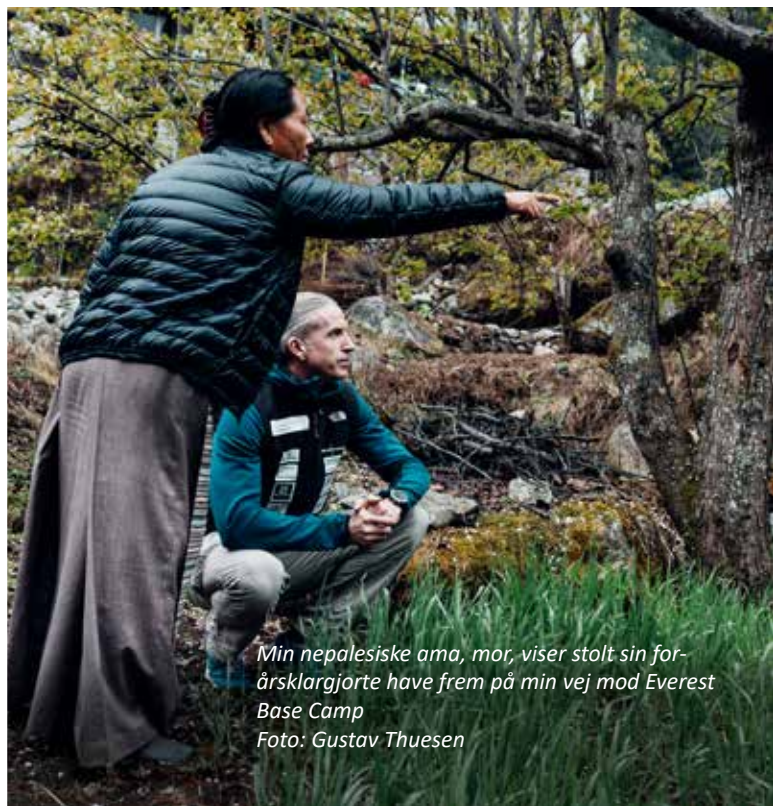
I normale sæsoner ville sneen pakke sig på bjerget og holde på sten og klipper. Den konstant hårde vind blæste dog al sneen væk og gjorde Lhotse til en kæmpe isvæg. Forholdene var svære på grænsen til det farlige, men vi formåede at komme igennem de sværeste passager. Efter Camp 3 i 7.150 meters højde fortsatte vi til vores Camp 4, der som nævnt er anderledes fra Mount Everests Camp 4. Efter en virkelig hård tur nåede vi lejren i 7.700 meters højde. Vi fik lidt hvile, inden vi omkring midnat begav os ud på

topforsøget. Det blæste stadig kraftigt, og med minusgrader på den forkerte side af 30 gik det direkte i mine ømfindtlige tæer. Det blev hurtigt rigtig stejlt med en vinkel tæt på 70 grader, og da væggen var ren is, turde vi ikke at gamble, men besluttede at sætte fixreb op. Det betød, at vi ville komme senere op, til gengæld ville vi også komme hurtigere ned. Vigtigst af alt ville vi dog give os selv en meget mere sikker base for at nå både frem og tilbage.

I alle de mørke timer væltede det ned med sten og is, men vi fandt en god linje på bjerget, som vi var ret trygge ved. Ved femtiden om morgenen begyndte det at lysne, da jeg pludselig mærkede et slag på først min skulder, dernæst min hjelm. "Fuck, jeg er ramt," tænker jeg, mens jeg forsøgte at få ordentlig fæste med isøkserne – så ville jeg i det mindste blive hængende, hvis jeg skulle få noget så tungt i hovedet, at jeg besvimed. Lidt efter turde jeg kigge op igen og så fjer i luften. En sten havde ramt min dundragt, men det var ikke alvorligt.

"Are you okay? We have to go fast. Go, go!" beordrede Tomasz oven over mig, og jeg kunne ikke være mere enig. Den opstigende sol ville varme isvæggen og løsne endnu flere sten. Selv om jeg havde hjelm på, kunne sådan en sten på størrelse med en tennisbold sagtens slå mig bevidstløs. Jeg havde mange gange undgået en truende sten ved i sidste øjeblik at kaste overkroppen til side i en skæv vinkel, så det måtte ligne en sekvens fra en Matrix-film.

Vi kom omsider over en stejl passage og sundede os, da jeg fik øje på to pandelamper 30 meter længere nede. Vi var ikke

*Min nepalesiske ama, mor, viser stolt sin for-årsklargojorte have frem på min vej mod Everest Base Camp
Foto: Gustav Thuesen*

Lille sherpapige kigger nysgerrigt efter turisterne

Jakob Urth er født i 1976 og er en af Danmarks mest erfarne og succesfulde bjergbestigere. Han har klatret, besteget bjerge og guidet i Himalaya, Andesbjergene, Alperne, Grønland og mange andre steder i verden. I 2008 besteg han Gasherbrum II (8035 m) og i 2010 Cho Oyu (8201 m). Herefter fulgte Shishapangma (8046 m) – alle toppe uden brug af kunstig ilt. Denne beretning handler om en tur til Lhotse i 2012.

Efter denne tur har Jakob nået toppen af Everest, hvor han gik uden ilt på flaske indtil 8650 m. Herefter blev det nødvendigt for ham at få ekstra ilt for at kunne nå toppen. Det var i 2018.

Jakob Urth var endvidere på toppen af Everest som guide i 2023 og - ligeledes i 2023 - også på toppen af Manaslu som eneste dansker uden ilt på flaske. Jakob er medlem af Eventyrernes Klub.

Nils Finderup er uddannet journalist og debuterede som forfatter i 2001 med biografien over racerkøreren og vennen Tom Kristensen, "En Le Mans-vinders liv". Siden er det blevet til en halv snes portrætbøger fra primært sportens verden, med fokus på navne som Jan Magnussen, Jesper Grønkjær, Kevin Magnussen og Richard Møller Nielsen, foruden selvfølgelig bogen om Jakob Urth. Herudover har han skrevet flere bøger om de danske håndbold- og fodboldlandshold.

de eneste klatrere på vej op ad Lhotse, hvilket jeg ellers troede. Alle andre syntes at være gået på Mount Everest. Jeg og Tomasz fortsatte, men kort tid efter lød der et højt skrig under os, og jeg så en pandelampe forsvinde ned ad bjerget. Jeg tænkte, at en af de andre klatrere måtte have tabt lampen, men da mine øjne lidt senere havde vænnet sig til lyset, kunne jeg se en mand hænge med benene i vejret nede af bjergsiden.

Jeg råbte op til Tomasz, at nogen under os var blevet ramt, og at vi var nødt til at tjekke, om de var okay. Han troede imidlertid ikke, at det var alvorligt og råbte tilbage: "No, let's go!"

Jeg så på min højdemåler. Den sagde 8.360 meter. Jeg havde aldrig været så højt oppe før, og spidsen på Lhotse lå bare halvanden hundrede meter over os.

Skrigene nedefra blev imidlertid værre, og Tomasz fangede mine øjne. Jeg kunne se, han var enig – vi var nødt til at kravle tilbage og tjekke, hvordan vores ukendte kolleger havde det. Da vi kom ned til dem, blev vi mødt af et forfærdeligt syn. Der var tale om to koreanere, og begge var blevet ramt af så store sten, at der var blod overalt. Tomasz nåede over til ham, der hang i rebet med benene i vejret. Han havde mistet både iltmaske og rygsæk. Polakken vendte den lille klatrer om og kunne se, han havde brækket i hvert fald den ene arm og var ved at gå i chok.

Jeg nåede over til den anden koreaner, og det var rigtig slemt. Han var blevet ramt direkte i hovedet af en sten, så både hans hjelm og iltmaske var blevet flået af. Ansigtet – eller snarere det, der var tilbage af det – var fuldstændig revet op. Klatreren var dækket i blod, og hans tænder var smadret. Han havde mistet sine handsker, og der var allerede gået forfrysninger i den ene hånd. Jeg var ret sikker på, koreaneren var død, men til sidst gav han en svag lyd fra sig.

... fortsættes i næste nummer.

UNIK REJSE: GUDINDER I NEPAL

D. 5-16 MARTS 2025

REJS MED GITTE & VICTOR

Gitte & Victor har begge boet i Nepal i + 5 år, er erfarne rejseledere, og taler Nepali. Gitte har en MA i Sanskrit og Religion, og arbejder med Oxford Centre for Hindu Studies i Nepal. Vi har skabt en helt speciel tur med fokus på både teori og praksis. Kontakt os på info@devimahal.com eller se www.devimahal.com for pris og info

YOGA, MANTRA & MEDITATION
TEMPLER & RITUALER
FORELÆSNINGER & WORKSHOPS
BUDDHISME & HINDUISME
SANG & KUNST
MAD & WELLNESS

TÆTTERE PÅ DET UVENTEDE

Beklædning og udstyr skabt til at holde.
Designet til friluftsliv.

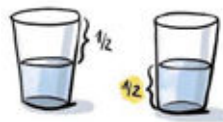
Besøg os i København, Field's, Lyngby, Roskilde, Næstved, Odense, Herning, Kolding, Aarhus, Randers og Aalborg eller på friluftsliv.dk

FRILUFTSLAND

ER GLASSET HALVT FULDT ELLER HALVT TOMT?

Tekst og foto: Neil Webster

Det kunne ligne en sæbeopera. En, hvor rollerne forbliver de samme, og historien ikke ændrer sig meget. Dog spores lys forude.

I slutningen af februar opgav statsminister Pushpa Kamal Dahals Maoist Centre-parti (MC) deres partnerskab med Sher Bahadur Deuba og Nepali Congress (NC) og gik sammen med K.P. Olis United Marxist Leninist parti (UML). To andre mindre partier kom også med i koalitionen, da den nye regering ellers ikke ville have det nødvendige flertal i Nationalforsamlingen. Sher Bahadur Deuba's NC blev herefter det største oppositionsparti.

Det var ellers aftalt, at Dahal skulle overgive statsministerposten til Deuba i 2024, men det kommer så ikke til at ske. Nu fortsætter Dahal i posten de næste to år, og så bliver det Olis tur, måske. Sidste gang Dahal og Oli arbejdede sammen, var efter valget i 2017. Dette samarbejde holdt ikke så længe. Bliver det bedre denne gang? Nej, det tror jeg ikke. Der kommer ikke nye boller på suppen - desværre.

Igenom de sidste 18 år, siden konflikten sluttede, og fredsaftalen blev underskrevet i 2006, har Dahal, Deuba, og Oli leget stoledans. Det kommer til at fortsætte. Med den 'nye' regering kommer politiske ledere endnu engang til at slå om topposterne i de forskellige ministerier, korruptionsskandaler vil fortsætte, og Nepals økonomiske problemer vil ikke blive mindre.

Er der kun dystre og undergang i Nepals politik? Nej, nepaleserne kan se den sjove side. Hvis man åbner en af Nepals landsdækkende aviser, så finder man sjove tegninger om den politiske situation og flere kritiske artikler om situationen. Aktive og kritiske medier er en vigtig faktor i et demokrati. Læserne får adgang til mere end én fortælling, og nye politiske dynamikker kan finde plads. Og der er andre positive faktorer i Nepal i dag, som vi ikke må glemme.

Den første positive faktor er, at når partierne og deres ledere slå om den centrale magt, så påvirker det forskellige aspekter af det politiske, økonomiske og sociale liv i Nepal, men Nepal har ikke et autoritært regime. De politiske ledere vil gerne kontrollere så meget som muligt, men der er stærke modkræfter. De kritiske medier har

jeg nævnt, men generelt er civilsamfundets organisationer talrige og aktive. De fleste socialgrupper har en organisation, som kæmper deres særlige sag. Kvinder, daliter, etniske minoriteter og mange andre socialgrupper har en repræsentation i dag på måder, som man ikke så for 30 år siden.

Officielt skal en Non-Government Organisation (NGO) registreres hos 'The Social Welfare Centre' (SWC). I 1990 var der 220 aktive NGO'er i Nepal. I 2023 var det steget til mere end 50.000 nepalesiske NGO'er og 204 internationale NGO'er (INGO'er). Mange nepalesiske NGO'er er ikke andet og mere end redskaber for deres lederes ambitioner, både politiske og økonomiske, men der er andre NGO'er, der spiller en vigtig rolle i fattigdomsbekæmpelse, i kampen mod social ulighed, i lokal udvikling, i menneskerettigheder, og deres arbejde styrker Nepals demokratiske tilstand. Mange flere nepalesere kommer til orde i dag på grund af et aktivt civilsamfund (NGO'er, aviser, fagforeninger, mm.), og det er kun godt.

Den anden positive faktor er, at i dag er Nepal en føderal republik. Monarkiet er væk, og den nye forfatning fra 2015 etablerede syv nye provinser og 753 kommuner. Overgang til føderalisme har vist sig ikke at være let. Både politikere og bureaukrater i Kathmandu vil gerne beholde magten, ikke mindst til at bestemme over samfundets ressourceforbrug. Som det er lige nu, så

kontrollerer den centrale regering de fleste indtægtskilder og lader provinser og kommuner stå for en del af de offentlige udgifter. Det vil sige, at lokale folkevalgte organer kan træffe lokale beslutninger for at løse lokale problemer. Det er positivt.

Nepals valgsystem er ikke det bedste. Flertalsvalg i enkeltmandskredse kan ende med, at mange vælgere i en valgkreds ikke føler sig repræsenteret, og det kan betyde meget i et land som Nepal med en betydelig diversitet og ulighed. Men Nepals forfatning indeholder også elementer af proportional repræsentation. Ideen har været at sørge for, at de fleste sociale og økonomiske grupper bliver repræsenteret i lokal-, provins-, og centralregeringer. Det kunne man mærke ved det sidste lokalvalg i 2022, hvor 41,22 % af de valgte er kvinder. En betydelig andel af de valgte er unge med anderledes forventninger til Nepals fremtid. Så skønt Nepals lokale myndigheder står over for adskillige udfordringer, mener jeg, at glasset på lokalt niveau kan siges nu at være halvt fyldt frem for halvt tomt, og det er positivt.

Den tredje positive faktor er, at når man ser på Nepals økonomi, så er den ikke i en dårlig stand. Men den mangler en klar strategi for at sikre, at forbedringer fastholdes. Pengeoverførslerne fra migrantarbejdere stiger igen efter Covid-19, og importen falder. Nepals valutareserver har aldrig har

*Dahal balancerer mellem Oli til venstre og Deuba til højre
Tegning: Diwakar Chhettri, Nepali Times*

Borgerengagement i Kirtipur Foto Neil Webster

været så høje, som de er i dag. 13,9 milliarder dollars i marts måned i år. Det er positivt, og den økonomiske situation burde skabe grundlag for stigende investering i økonomien, men desværre sker det ikke. Økonomisk vækst mangler, investering i ny og eksisterende infrastrukturer savnes, fremgang i industri og produktion finder ikke sted.

Der er flere mulige forklaringer. Nepalske migranter er ikke kun manuelle arbejdere i golfstaterne, Indien og de sydøstasiatiske lande. Der er også mange veluddannede borgere, der rejser til andre lande, ikke mindst til USA og til lande i Europa. Uddannet på et privat eller offentligt universitet i Nepal rejser de til et land, der efterspørger deres nye kompetencer. Selvom de måske sender penge hjem til deres familie i Nepal, så er deres arbejdsindsats et andet lands gevinst og et tab for det nepalesiske samfund. Tab af en stor investering i deres uddannelse, tab af deres faglige kompetencer og nytænkende bidrag, tab af deres købekraft i lokaløkonomien, tab af nye økonomiske initiativer, som de ellers kunne have sat i gang.

I 2023 rejste næsten én million unge nepalesere væk for at søge arbejde eller uddannelse i udlandet, næsten 3.000 hver dag. Pengene, som de mange migrantarbejdere sender tilbage til Nepal, gav det største bidrag til landets BNP. I 2022 blev i alt 9,29 milliarder dollars overført, svarende til

cirka 23% af Nepals BNP. Pengeoverførslerne er meget vigtige, og de er til gavn for mange, som ellers ikke ville have det godt i Nepal. De er hovedårsagen til en faldende fattigdom og til en generelt stigende levestandard i landet. De har været med til at give mange flere mennesker bedre adgang til sundhed, til bedre ernæring og ikke mindst til uddannelse. Det viser sig, at overførslerne bliver brugt, men ikke til investeringer f.eks. i et produktionsapparat, som kan skabe arbejdspladser og økonomisk vækst indenfor landets grænser. Flere økonomer mener, at det vil give store udfordringer i fremtiden.

Og så kommer det meget vigtige spørgsmål: hvad hvis pengeoverførslerne fra udlandet falder? Der er allerede tegn på, at de vil komme til at falde. 259.000 nepalesere rejste til stillinger i Malaysia i 2022-23, men efter maj 2024 vil Malaysia ikke længere give arbejdsvisa til udlændinge. To millioner nepalesere arbejder i golfstaterne, men det kan hurtigt ændre sig. I dag søger flere nepalesere mod Europa, men både EU og den nepalesiske regering stiller i stigende grad krav til dem som migrationsarbejdskraft. Det bliver vigtigt, at Nepals regering skifter retning og fokuserer meget mere på landets egen økonomiske udvikling. Lige nu er der penge til det, men har regeringen en strategi for det?

Dette bringer os tilbage til regeringstilstanden i landet. Korruption og kammerateri

forsinker investeringer og understøtter dårlige investeringsbeslutninger. Det forhindrer også potentielle udenlandske investeringer fra både store og mindre firmaer.

Så er glasset halvt fuldt eller halvt tomt i dag?

Det afhænger meget af, hvem man taler med, men de fleste er enige om, at Nepal er nået langt, siden demokratiet så småt begyndte at vende tilbage i 1991. I dag kan de tre store partiledere, Dahal, Oli og Deuba fortsat lege stoledans, men måske bliver deres dansegulv mindre og mindre. Nye yngre politiske ledere er begyndt at stå frem - blandt andet borgmestrene i Kathmandu, Lalitpur og flere andre store kommuner. Nepals vælgere forventer i stigende grad mere af deres politiske ledere og partier. Som beskrevet ovenfor, så er de økonomiske ressourcer til stede. Forhåbentlig kommer der snart en mærkbar politisk udvikling, som giver forandring i toppen af samfundet, så landets glas i stigende grad fyldes op - uden straks at tømmes igen.

Neil Webster har været seniorforsker på Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS). Han har boet i Nepal af flere omgange, hvor han har udført opgaver for bl.a. Danida og FN.

MITHILAKUNST I KØBENHAVN

Af Jørgen Rendsvig

En usædvanlig kunstner besøgte Danmark i maj i år. Ranju Yadav maler i mithila-traditionen, men tager samfundsaktuelle emner op i sine billeder. Det gælder fx børneægteskaber, medgift, social ulighed og kvindens stilling i familie og samfund.

Ranju Yadav er født i 1986 i den østlige del af Mahesh-provinsen, hvor hun voksede op i Saptari-distriktet. Meget af mirthila-kunsten bliver malet på vægge og gulve i de lerklinede huse. På den måde lærte Ranju at male af sin mor, sin moster og sin bedstemor. Traditionen er i høj grad båret videre af kvinderne, fra generation til generation. Stille og roligt er mithila-kunst ved at bevæge sig fra vægmalerier over til papir og canvas. Herved har kunsten også kunnet nå ud til både de nationale og internationale markeder.

Hvis overleveringen har ret, så stammer denne stilart tilbage fra omkring syvende århundrede f.v.t., hvor kong Janak fra Janakpur gav ordre om, at væggene i hans palads og på murene i byen skulle dekoreres med mithila-motiver i anledning af hans datters, Sitas, bryllup med guden Rama. Siden har kvinderne i landsbyerne praktiseret at male ikke alene motiver fra dagligdagen, kvinders liv, naturen og mytologiske hindumotiver, men også motiver med deres tanker, håb og drømme.

Stilen er karakteristisk ved sine klare, kraftige farver og mange geometriske mønstre. Ansigter vises i profil, mens øjnene ses forfra. I vore dage fremstilles disse billeder i landsbyerne i Mithila-regionen – der strækker sig over både Nepal og Indien – især i forbindelse med bryllupper og religiøse festivaler.

Da Ranju var teenager, drømte hun om at blive sanger eller danser. Hun uddannede sig dog til lærer, og efter at være blevet gift underviste hun flere år på en skole i Kath-

Tyre med hoveder af en brudgom. Folk der kræver medgift er ikke mennesker men dyr

mandu. Her så en af hendes mands venner, en etableret mithila-kunstner, Ajit Shah, hvad hun havde lavet, og han opfordrede hende til at satse på at udvikle sin kunst og tilbød at støtte hende i dette.

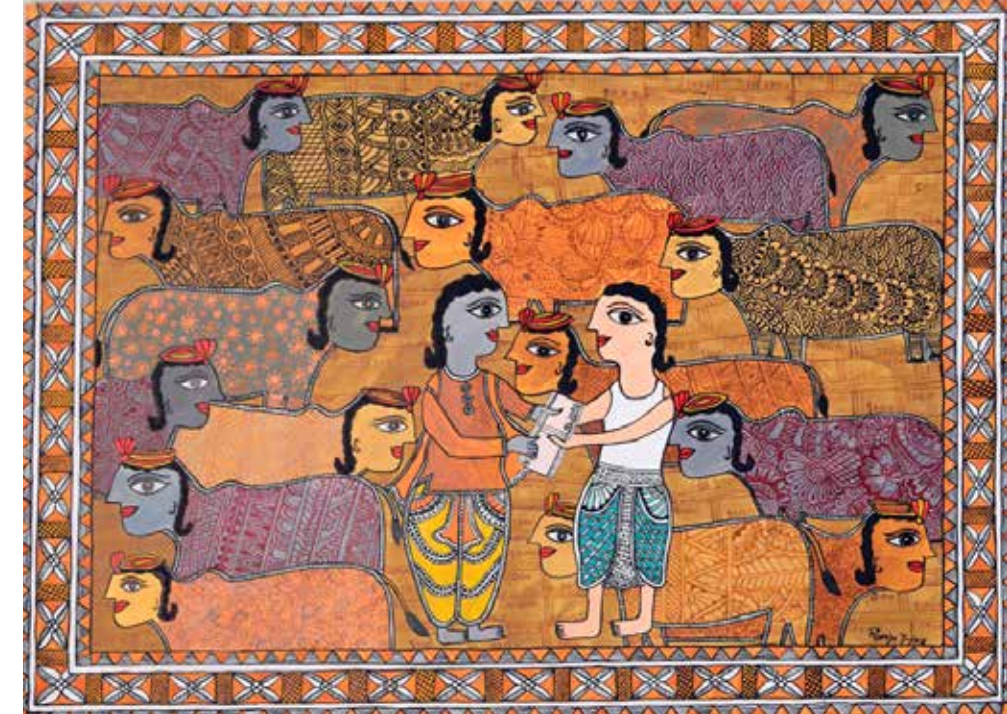
”Det var på det tidspunkt, jeg indså, at Mithila-kunst også kan være et erhverv. Men jeg kæmpede i starten for overgangen fra at male på vægge til at male på lærred. Jeg brugte mange skitsebøger, før jeg blev færdig med mit første værk.”

Efter at have bidraget til andre udstillinger et par år var det i 2019, at Ranju havde sin første soloudstilling, og derefter har hendes karriere taget fart. Endnu en udstilling – nu i den schweiziske ambassade – samt den prestigefyldte ’National Fine Art Award’ kunne hun føje på CV’et samme år. Siden har hun været aktiv i en række lande, især i det sydlige Asien, og hun har aktuelt været på en Europaturné, der, udover Danmark, har omfattet Tyskland og Finland.

Hun er den første kunstner i Nepal, der i stort omfang har benyttet sin kunst i en protest mod ulighed og uretfærdige og diskriminerende traditioner og sociale praksisser. Nepals førende digitale medie, www.onlinekhabar.com, har placeret hende blandt årets 50 mest indflydelsesrige kvinder.

”Jeg har en stærk tro på, at kunst har kraften til at ændre samfundet.”

En alvorlig hændelse i Ranjus ungdom har været afgørende for hendes sociale indignation. Da hun gik i niende klasse, blev en kvinde i en nærliggende landsby myrdet af sin svigerfamilie, fordi kvindens forældre ikke havde betalt nok i medgift. Det cho-

kerede hende naturligt nok, men hun var især plaget af ikke at have en måde at udtrykke sin forfærdelse på. Her kom mithila-kunsten ind som en måde, hvorpå hun kunne få luft for sin harme. Hendes første kunstværk kom til at handle om systemet med medgift, der efter Ranjus mening af samfundets mest brændende problem. Kunstværket blev utroligt populært.

Fire år senere, i 2023, modtog Ranju et opmuntrende opkald fra to personer fra Madhesh, som fortalte, at de havde giftet sig uden medgift efter at være blevet inspireret af hendes malerier. Ranju har malet professionelt i tretten år nu, og hun fortæller, at i øjeblikke som disse kan hun se, hvordan hendes arbejde påvirker mennesker. Selvom det bare er lidt, holder det hende motiveret på trods af udfordringerne. Mange mænd har også givet hende et løfte om, at de ikke vil modtage medgift ved deres bryllup.

Ranju Yadavs billeder blev udstillet hos Restaurant Nepali Bhancha den 11. og 12. maj, hvorefter hun fortsatte sin Europaturné i Finland.

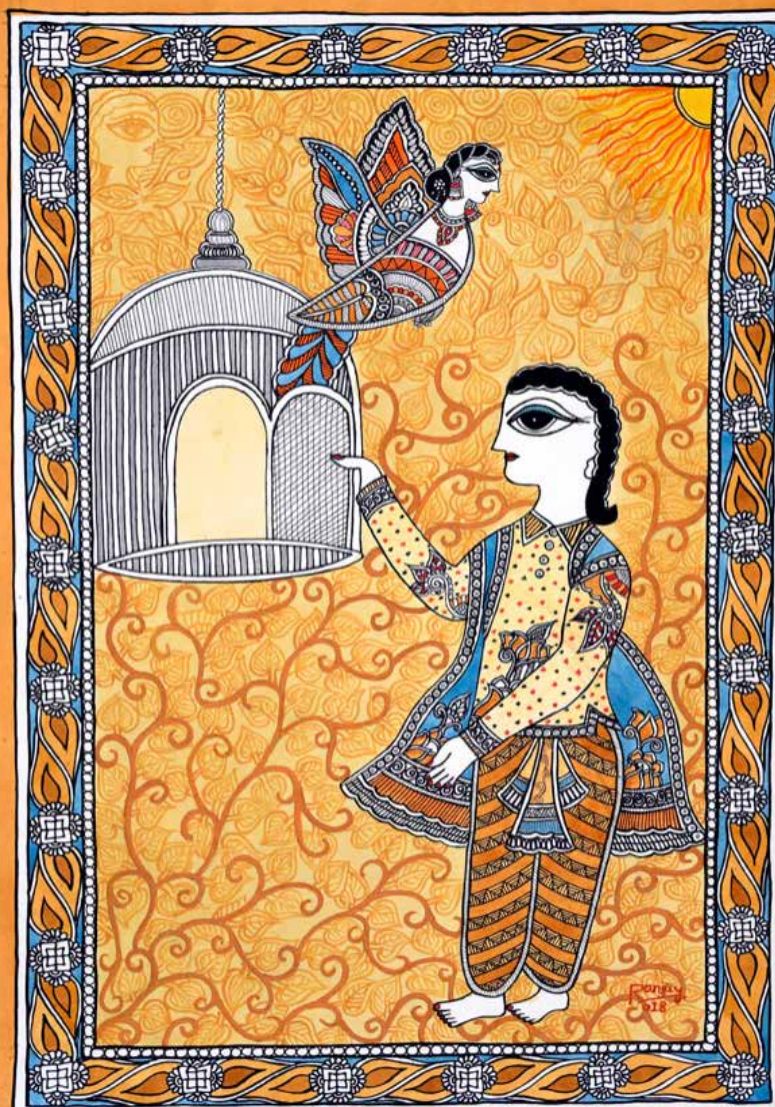
Under sit korte besøg i Danmark lykkedes det Non-Resident Nepali Association (NRNA) Danmark at få arrangeret en workshop, hvor nepalesiske og indiske børn kunne få vejledning i mithila-kunst. Også forældrene fik en fin oplevelse ved mødet med Ranju og hendes kunst.

Ranjus budskab til håbefulde kunstnere er klart: *”Følg de færdigheder, der interesserer dig. Hvis kunst er din passion, så omfavn den.”*

Jørgen Rendsvig har rejst i Nepal igennem 20 år.

Kvinde slippes løs fra sit bur

Kvinde sprænger sine lænker og udnytter sine evner til at læse og skrive

Blandt deltagerne hos Nepali Bhancha sås fra højre Nepals ambassadør, prof. dr. Ram Swarth Ray, Ranju Yadav og Indiens nye ambassadør i Danmark, Manish Prabhat, med frue

Ranju Yadav i gang med en workshop for nepalesiske og indiske børn

En kold januaraften havde Nepal budt indenfor i varmen i Valby Kulturhus.

Der var forskellige former for optræden af dansere og musikanter, og ambassadøren, Prof. Dr. Ram Swarth Ray, redegjorde i en kort tale om den seneste udvikling i landet.

Så blev der budt op til dans, som jo primært nepaleserne deltog i. Men den lækre buffet med nepalesiske småretter, der fulgte efter, deltog vi alle særdeles aktivt i.

Hele arrangementet emmede af positive vibes, og vinterkolde Valby virkede væsentligt venligere, da vi igen vovede os ud i vintermørket.

NEPALESISK AFTEN I VALBY

Tekst og foto: Knud West Hansen

TAG TIL NEPAL MED BERING TRAVEL!

 BERING TRAVEL
www.beringtravel.com

KOM I GODT SELSKAB

Du får her en introduktion til nogle af efterårets arrangementer i Dansk-Nepalesisk Selskab.

Yderligere oplysninger findes på bagsiden af bladet og på vores hjemmeside:

<https://nepal.dk/arrangementer/>.

LØVFALDSTUR I KALØSKOVENE

Dette efterårs jyske vandretur går til statsskovene ved Kalø. Karen Sidenius og Preben Langballe har tilrettelagt en ca. 10 km lang gåtur, først gennem Hestehaleskoven, der er så rig på kultur- og naturmin-der, og derefter gennem Ringelmoseskoven, hvor Naturstyrelsen har lagt vægt på produktion af træ. Undervejs kommer vi forbi Bregnet Kirke, der er kendt for sin altertavle 'Blå Nadver', malet af Arne Hau- gen Sørensen.

Søndag den 13. oktober, kl. 10. Vi mødes på parkeringspladsen ved Kalø Slotsruin.

SYD OM HIMALAYA – EN MOTORCYKELREJSE I NEPAL

Villads Kok Mortensen tager os med på motorcykeltur. Fra buddhi- stiske kongeriger ved grænsen til Tibet til junglen i lavlandet mod den indiske grænse. Foredraget er en tour de force i Nepals natur, kultur, historie og mange religioner, krydret med anekdoter fra Vil- lads Mortensen mange motorcykelrejser i Nepal.

Mandag den 30. september, kl. 19 i København

UDVIKLINGSARBEJDE I NEPAL: KØNSROLLER, KASTE OG BÆRE- DYGTIGHED

Siden 2016 har DIB (Dansk International Bosætningsservice med hovedkontor i Aarhus) i samarbejde med deres partnerorganisation i Nepal, CHILDREN-Nepal, implementeret flere projekter i landsbyer omkring Pokhara. De to organisationer sætter fokus på at skabe lokal bæredygtig udvikling igennem økologisk landbrug og har et mål om at inkludere de mest marginaliserede grupper i landbrugs- aktiviteter.

Foredraget holdes af Sonja Salminen og Camilla Sternberg, der begge arbejder for DIB.

Torsdag den 12. september, kl. 19 i København

BJERGVANDLØB I NEPAL – NATUR OG RESSOURCE I FORAN- DRING

Foredrag ved ferskvandsbiolog Dean Jacobsen, Københavns Universitet. Himalaya er et vandtårn af dimensioner, og Nepal huser store natur- og ferskvandsressourcer i form af gletsjere, floder, vandløb, kilder og søer. Disse økosystemer er på forskellige måder vigtige, både for biodiversiteten og for lokalbefolkningen. Der er imidlertid mange påvirkninger og et stigende pres fra flere sider på tilstanden af Ne- pals ferske vande.

Torsdag den 22. august, kl. 19 i Aarhus

DEN TRADITIONSRIGE, ÅRLIGE DAL BHAT AFTEN

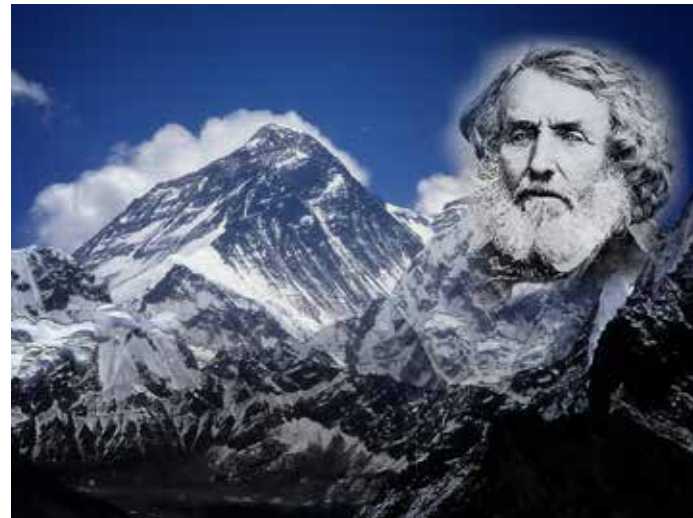
Det ville glæde os at se dig til selskabets årlige Dal Bhat-arrangement med spisning og socialt samvær.

I år holder vi arrangementet i Lunden i Silkeborg. Vi starter med kaffe og hjemmebag – dertil selvfølgelig også en kop af godt krydret Dud Chiya. Der vil være underholdning fra både Nepal og Danmark og mulighed for at nyde den smukke natur omkring Lunden – inden mid- dagen, som selvfølgelig er Dal Bhat.

I år har vi den ganske særlige fornøjelse og ære at kunne byde velkom- men til Nepals ambassadør i Danmark. Prof. Dr. Ram Swarth Ray og hans familie har modtaget vores invitation og ser frem til at hilse på deres nepalesiske landsmænd og alle øvrige gæster.

Teamet bag arrangementet er en gruppe nepalesere og danskere fra Midt- og Østjylland, ligesom gæsterne også er en skøn blanding af nepalesere og danskere.

Lørdag den 7. september, kl. 15 i Silkeborg

MOUNT EVEREST - HISTORIEN OM VERDENS HØJESTE BJERG

Vi skal besøge bjergbestignings verden og høre historien om verdens højeste bjerg.

Vi får denne aften fornøjelsen af at byde velkommen til Lars Gunder- sen, stifter og direktør for Kipling Travel, tidligere formand for Dansk- Nepalesisk Selskab og i dag æresmedlem. Lars er en af vores allermost populære foredragsholdere. Med sit enorme kendskab til Nepal og Himalaya har Lars altid opdateret viden og spændende og gode histo- rier med til os.

Tirsdag den 10. september, kl. 19 i Aarhus og

Onsdag den 2. oktober, kl. 19 i Roskilde

GETTING SERVICES TO THE MARGINALISED

Online dialog mellem Rojee Joshi og Neil Webster

Søndag den 27. oktober, kl. 15 på Zoom

HØJKASTE HINDUER OG TIBETANSK BUDDHISME

Foredrag v/Cameron Warner, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet

Hindu eller buddhist? Ikke altid et simpelt spørgsmål i Nepal. Mange er mere eller mindre begge dele. Men man ser også, at nogle hinduer vælger at erklære sig som buddhister. Cameron Warner tager hele dette spørgsmål om religion og identitet op og ser på de mulige kon- sekvenser.

Tirsdag den 5. november, kl. 19 i Aarhus og

Torsdag den 7. november, kl. 19 i København

VANDRETUR I GRIBSKOV OG VED SOLBJERG ENGSØ

Lørdag den 21. september 2024, kl. 13.00.

Vi mødes ved Kagerup Station, hvor der er mulighed for at komme med toget fra Hillerød og for at parkere, hvis man kommer i bil.

Aarhus

Møderne afholdes i DOKK1, Hack Kampmanns Plads 2, 8000 Aarhus C, hvor ikke andet er nævnt

■ Torsdag den 22. august 2024, kl. 19.00

Bjergvandløb i Nepal – natur og ressource i forandring
Dean Jakobsen

■ Lørdag den 7. september 2024, kl. 15

Dal Bhat aften i det jyske

Sted: Lunden, Vestergade 74, 8600 Silkeborg
Tilmelding og pris: Se hjemmesiden

■ Tirsdag den 10. september 2024, kl. 19.00

Mount Everest – historien om verdens største bjerg
Lars Gundersen

■ Søndag den 13. oktober 2024, kl. 10.00

Løvfaldsvandretur i Kaløskovene

Mødested: P-pladsen ved Kalø Slotsruin, Molsvej 31, 8410 Rønde

■ Tirsdag den 5. november 2024, kl. 19.00

Højkast hinduer og tibetansk buddhisme
Cameron Warner

Online – på Zoom

■ Søndag den 27. oktober 2024, kl. 15.00

Getting services to the marginalised

Online dialog mellem Rojee Joshi, Nepal og Neil Webster, Danmark

København

Møderne afholdes i Forsamlingshuset, Onkel Dannys Plads 5, 1711 København V, hvor ikke andet er nævnt

■ Torsdag den 12. september 2024, kl. 19.00

Udviklingsarbejde i Nepal: Kønsroller, kaste og bæredygtighed
Sonja Salminen og Camilla Sternberg

■ Lørdag den 21. september 2024, kl. 13.00

Vandretur i Gribskov og ved Solbjerg Engso

Mødested: Kagerup Station, Kagerup Stationsvej 58, 3200 Helsingør

■ Mandag den 30. september 2024, kl. 19.00

Syd om Himalaya – en motorcykelrejse i Nepal
Villads Kok Mortensen

■ Torsdag den 7. november 2024, kl. 19.00

Højkast hinduer og tibetansk buddhisme
Cameron Warner

Roskilde

Mødet afholdes på Roskilde Bibliotek, Dronning Margrethes Vej 14, 4000 Roskilde

■ Onsdag den 2. oktober 2024, kl. 19.00

Mount Everest – historien om verdens største bjerg
Lars Gundersen

Afsender:
Dansk-Nepalesisk Selskab
Ny Mårupvej 284
3200 Helsingør

Yderligere oplysninger om de enkelte arrangementer findes på selskabets hjemmeside: <https://nepal.dk/arrangementer/>

Ama Dablam - "Moderen med amuletten" - knejser med sine 6.812 meter over Khumbudalen. Ikke uden grund kaldt verdens smukkeste bjerg.

Bjerget blev første gang - ikke helt helt - besteget i 1961 af tre klatrere fra den legendariske "Silver Hut expedition" ledet af Edmund Hillary. De havde overvintret i en metalhytte i 5.800 meters højde for at være optimalt akklimatiserede. De var dog også noget svækkede af opholdet og måtte senere opgive at bestige Makalu, som var ekspeditionens egentlige mål. Bogen "Tinderne Drager" beskriver forløbet indgående.

En ekspedition havde i 1988 de første fire danskere på toppen.

Ama Dablam er i øvrigt at finde afbilledet på ældre enrupsedler.

Foto og tekst: Knud West Hansen